

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

MAPOVÁNÍ NABÍDKY APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT
VOLNOČASOVÝCH ORGANIZACÍ V BRNĚ

Diplomová práce
(bakalářská)

Autor: Daniela Šamšulová, Aplikované pohybové aktivity

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.

Olomouc 2016

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Daniela Šamšulová

Název diplomové práce: Mapování nabídky aplikovaných pohybových aktivit
volnočasových organizací v Brně

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2016

Abstrakt: Bakalářská práce mapuje nabídku aplikovaných pohybových aktivit, které nabízejí volnočasové organizace v Brně. Hlavním cílem práce bylo vytvořit seznam organizací a ke každé organizaci zjistit její charakteristiku, především pro jakou cílovou skupinu a jaké konkrétní aktivity nabízí. Mezi organizacemi byly zahrnuty sportovní kluby i jiné neziskové organizace. Shromažďování údajů bylo uskutečněno prostřednictvím anket vlastní konstrukce. Jedna z anket určená pro vedení organizací zjišťovala charakteristiku organizace a aktivity, které nabízí. Z výsledků vyplynulo, že výběr aplikovaných pohybových aktivit v Brně je velký a že každá organizace se zaměřuje na jiné specifické aktivity. Z dvaceti šesti organizací ale jen sedmnáct provozuje pohybové aktivity pravidelně. Druhá anketa určená klientům vybraných organizací zjišťovala názory klientů na dostatečnost nabízených volnočasových aktivit daných organizací a spokojenost s nimi. Výsledky až na malé výjimky ukázaly, že klienti jsou s nabízenými aktivitami vesměs spokojeni a nepotřebují nic měnit.

Klíčová slova: aplikované pohybové aktivity, postižení, volnočasové organizace, sporty

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and Surname: Daniela Šamšulová

Title of the master thesis: Mapping the offer of adapted physical activity in leisure organizations in Brno

Department: Adapted Physical Activity

Supervisor: Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.

The year of presentation: 2016

Abstract: This bachelor thesis describes the offer of adapted physical activity that is offered by leisure organizations in Brno. The main goal was to create a list of organizations and find out a characteristic of each organization, especially for what target group and which specific activities are offered. Among the organizations are included sports clubs and other non-profit organizations. Data collection was carried out through two questionnaires of own design. One questionnaire looked into characteristics of organizations and activities that are offered. The results showed that the selection of adapted physical activity in Brno is large and that each organization focuses on different specific activities. Of the twenty-six organizations just seventeen offers regular physical activity. A second questionnaire examined the opinions of clients on the adequacy of the offered leisure activities and the satisfaction with them. The results with only minor exceptions showed that clients are generally satisfied with the activities offer and do not need to change anything.

Keywords: Adapted Physical Activity, disability, leisure organisations, sports

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Ondřeje Ješiny, Ph.D., uvedla jsem všechny použité literární zdroje a další prameny uvedené v referenčním seznamu a dodržovala jsem zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 29. 4. 2016

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu diplomové práce, Mgr. Ondřeji Ješinovi, Ph.D., za všechny přínosné konzultace, ochotu a pomoc při vedení mé práce. Dále děkuji Mgr. Zuzaně Kornatovské, Ph.D., DiS., která mi umožnila nahlédnout do její disertační práce, díky níž jsem se mohla od něčeho odrazit. Velké poděkování patří i Pavlíně Zendulkové z Centra podpory studentů se specifickými potřebami na FTK UP v Olomouci, která ve spolupráci se svými kolegy ochotně přetransformovala do podoby srozumitelné lidem se sluchovým postižením anketu klientům a potřebné informované souhlasy, které budou k dispozici i dalším studentům, kteří se při psaní svých diplomových prací vydají podobnou cestou, jako já. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem vedoucím brněnských organizací, kteří mi vyšli vstříc, za ochotu při vyplňování anket.

Obsah

Úvod.....	7
1 Přehled poznatků.....	8
1.1 Osoby se zdravotním postižením.....	8
1.2 Aplikované pohybové aktivity.....	10
1.3 Pohybové aktivity osob se zrakovým postižením.....	13
1.3.1 Vybrané sporty osob se zrakovým postižením.....	14
1.4 Pohybové aktivity osob se sluchovým postižením	16
1.4.1 Vybrané sporty osob se sluchovým postižením	17
1.5 Pohybové aktivity osob s mentálním postižením	18
1.5.1 Vybrané sporty osob s mentálním postižením	20
1.6 Pohybové aktivity osob s tělesným postižením.....	20
1.6.1 Vybrané sporty osob s tělesným postižením	21
1.7 Organizace a modifikace pohybových aktivit v APA	23
2 Cíle práce	25
2.1 Úkoly práce.....	25
2.2 Výzkumné otázky	25
3 Metodika	26
3.1 Charakteristika výzkumného souboru	26
3.2 Metody sběru dat	27
3.3 Techniky zpracování dat.....	27
3.4 Postup práce.....	28
4 Výsledky	31
4.1 Výsledky ankety určené pro vedení organizací	31
4.1.1 Seznam organizací.....	32
4.2 Výsledky ankety pro klienty vybraných organizací	41
5 Diskuse.....	45
6 Závěr	47
Souhrn	49
Summary	51
Referenční seznam	53
Přílohy	57

Úvod

Zdravotní postižení v životě člověka způsobuje mnohé komplikace a mnohá omezení. Tato omezení se projevují především v kontextu pohybu a zhoršují tak možnost participace v tělesné výchově, rekreačních pohybových aktivitách i ve výkonnostním či vrcholovém sportu. Pro to, aby se osoby se zdravotním postižením mohly účastnit na pohybových aktivitách, je potřeba respektovat jejich práva, zohledňovat jejich specifické potřeby a připravovat odborné pracovníky, kteří by mohli vést hodiny TV, volnočasové pohybové aktivity nebo tréninky. Přizpůsobením, modifikací a následným provozováním pohybových aktivit pro osoby se specifickými potřebami se zabývá obor aplikované pohybové aktivity. Ty pomáhají lidem se zdravotním či jiným postižením realizovat se v některé z pohybových činností. Pohyb jim pomáhá jako prevence hromadných neinfekčních onemocnění, jako způsob rehabilitace i jako prostředek socializace a integrace jedince s postižením.

Moje práce se bude zabývat problematikou volnočasových organizací města Brna, které poskytují možnost občanům se zdravotním postižením provozovat pravidelnou pohybovou aktivitu. Bude mě zajímat dostupnost pohybových aktivit, jaká je nabídka služeb organizací pro osoby se zdravotním postižením, budu zjišťovat názory klientů na dostatečnost nabídky pohybových aktivit, případně zkusím navrhnout možnosti zlepšení nabídky a kvality poskytovaných služeb.

1 Přehled poznatků

V této kapitole přiblížím teoretickou problematiku spojenou s touto bakalářskou prací. Vysvětlím důležité pojmy týkající se aplikovaných pohybových aktivit, objasním význam pohybových aktivit osob s vybranými typy postižení a specifika vyskytující se při provozování pohybových aktivit osobami s postižením. Uvedu i příklady vybraných sportů jednotlivých cílových skupin.

1.1 Osoby se zdravotním postižením

Podle Michalíka (2011) lidé se zdravotním postižením tvoří významnou skupinu obyvatel České republiky. Přibližně se jedná o 10 % občanů. Z historických, sociologických, antropologických, sociopsychických i ekonomických a obecně společenských důvodů osoby se zdravotním postižením tvoří svébytnou, vnitřně však velmi různorodou skupinu občanů, která vykazuje řadu shodných charakteristik, odlišných od intaktní populace. Fakt, že tato skupina občanů je velice různorodá, bere v potaz i Bruthansová s Jeřábkovou (2012, 7):

Může se jednat o osoby s fyzickým nebo smyslovým postižením, o rozumově nebo duševně postižené osoby, o osoby s vrozeným postižením, tak i o osoby, které získaly postižení během dospívání či dospělého věku. U někoho pak může mít postižení jen malý dopad na jejich pracovní schopnost či účast na společenském životě, zatímco u jiných má postižení závažný dopad a je tak potřeba značné podpory a pomoci.

Osoby se zdravotním postižením zahrnují: „osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními“ (OSN, 2006, n. p.).

Novosad (2011) se zamýšlí i nad skutečností, že postižení bývá stále chápáno jako primární a problematizující charakteristika, jako hlavní znak osobnosti jeho nositele, i přes to, že samotná existence postižení o osobnosti člověka, který s ním žije, nic nevypovídá. Ježorská (2014, 26) shrnuje, že „...postižení nevytváří nové vlastnosti člověka, připravuje mu však náročnější životní situace, které s sebou nesou zvýšené nároky na přizpůsobení a v důsledku toho i specifická rizika pro psychický vývoj jedince s postižením.“

Ze zdravotního postižení vyplývá řada omezení. Jak píše Podešva (2007) některá tato omezení lze změnit nebo ovlivnit a z toho jiná mohou být neměnná, ta se však dají kompenzovat či můžeme dodatečně eliminovat jejich negativní působení.

Podle mého názoru stačí jen chtít, mít zájem a i osoby s těžším postižením se mohou plnohodnotně začlenit do společnosti a být spokojeni – právě k tomu mohou pomoci i aplikované pohybové aktivity (viz kapitola 1.2).

Při práci s osobami se zdravotním postižením je potřeba dbát na správnou terminologii. Proto je nezbytné rozumět pojmům souvisejícím s postižením a používat takové výrazy, které jsou etické a používané v dnešní době.

Je třeba rozlišovat základní pojmy týkající se osob se zdravotním postižením. V této práci bude nejčastěji používán obecný pojem *postižení (disability)*, jenž je definován jako: „určitá odchylka ve zdravotním stavu člověka, která jej omezuje v určité činnosti (pohyb, kvalita života, uplatnění ve společnosti).“ (Kudláček, et al., 2013, 6).

Kudláček a kol. (2013, 6) definuje i pojem *disabilita*:

...problém, který je způsobený přímo chorobou, traumatem nebo jinými zdravotními problémy, jež vyžadují lékařskou péči zajištěnou léčením jedince prostřednictvím odborníků (medicínské pojetí konstrukt), a naproti tomu sociálně vytvořený problém je spíše komplex sdužených podmínek, z nichž mnohé jsou vytvářeny společenským prostředím.

Disabilita je popsána také v Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví (WHO, 2001, 9) jako: „...snížení funkčních schopností na úrovni těla, jedince nebo společnosti, která vzniká, když se občan se svým zdravotním stavem (zdravotní kondicí) setkává s bariérami prostředí.“

Dokument Charta sportu pro všechny: zdravotně postižené osoby z roku 1996 formuluje kromě *postižení* další dva základní termíny: *porucha, vada (impairment)* – „ztráta nebo abnormalita psychické, fyziologické nebo anatomické struktury nebo funkce“ a *handicap (handicap)* – „znevýhodnění určitého jedince vyplývající z jeho poruchy či postižení, které pak omezuje nebo zabraňuje splnění určité normální role, která se od tohoto jedince očekává...“ (Válková, 2012, 9).

Válková (2012) hojně používá označení *jinakost*, potažmo *osoby s jinakostí*, jež se může zakládat na odlišnosti věkové, genderové, etnické, rasové, nacionální, multikulturní, sociální a v našem případě především zdravotní.

Nakonec zásadní pravidlo v terminologii: *na prvním místě jsou lidé (osoby), ne postižení*. „Neříkejte postižený, ale člověk s postižením. Mluvte o člověku s kvadruplegií, ne o kvadruplegikovi, nebo o muži s cukrovkou, ne o diabetikovi. Tím kladete důraz na osobnost jednotlivce, a nikoli na jeho funkční omezení nebo nemoc“ (Novosad, 2011, 92).

Každý člověk pohybující se v oblasti práce s osobami se zdravotním postižením by měl znát základní klasifikaci i konkrétní druhy postižení. Ve své práci budu pojednávat o čtyřech nejčastějších typech postižení, a to o tělesném, mentálním, zrakovém a sluchovém.

Michalík (2011) klasifikuje zdravotní postižení dle převládajícího postižení na tělesné, mentální, zrakové, sluchové a řečové (narušení komunikační schopnosti). Dále k nim řadí i postižení kombinovaná (př. hluchoslepoty) a osoby nemocné civilizačními chorobami.

Kdybychom se ale měli podívat přímo na klasifikaci ve vztahu k pohybovým aktivitám, aplikované pohybové aktivity se podle Ješiny (2011) zabývají především problematikou osob následujících kategorií: osoby se sociálním znevýhodněním, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zrakovým postižením a osoby se zdravotním znevýhodněním. Kromě těchto zabírají i problematiku osob s poruchami autistického spektra, s poruchami chování a pozornosti, seniorů, aj.

1.2 Aplikované pohybové aktivity

Válková (2012) uvádí, že termíny „Adapted Physical Education“ (Aplikovaná tělesná výchova a „Adapted Physical Activity“ (Aplikované pohybové aktivity) pocházející z USA se do Evropy dostaly již v 70. letech dvacátého století a do České republiky pronikly počátkem 90. let. Jsou průsečíkem speciální pedagogiky a kinantropologie. Jak píše Kudláček a kol. (2013), pod tímto souslovím označujeme pohybové aktivity osob se zdravotním postižením zahrnující tělesnou výchovu, sport a rekreaci, přičemž termín „aplikovaný“ znamená upravení či přizpůsobení pohybových aktivit specifickým potřebám osob se zdravotním postižením.

Aplikované pohybové aktivity (APA) jsou oborem činností zaměřených na poskytování služeb osobám se specifickými potřebami (mj. zdravotní postižení) a akademickou disciplínou, která podporuje přijímání jinakosti, prosazuje zlepšování přístupu k aktivnímu životnímu stylu a ke sportu a propaguje inovační a kooperační systémy poskytování služeb a zapojení a zplnoprávnění osob se zdravotním postižením (Kudláček, 2011, 8).

Ješina (2007, 12) vnímá APA jako:

...kinantropologickou vědní disciplínu, která se zabývá vytvářením podmínek pro zlepšování života osob se speciálními potřebami a integrací těchto osob mezi intaktní populaci prostřednictvím činností pohybového charakteru. Svou činností přispívá k pozitivnímu ovlivnění celé společnosti ať v rovině kognitivní, postojoyé nebo dovednostní. Snaží se o celkový psychický, fyzický i sociální rozvoj všech stran

zainteresovaných v procesu postupného začleňování jedinců z minoritních skupin obyvatelstva mezi majoritní.

Ješina s Hamříkem (2011, 8), kteří se v tomto opírají o celou řadu autorů, jednoznačně vystihli význam pohybových aktivit pro osoby se speciálními potřebami: „Pohybové aktivity mohou hrát klíčovou roli při společenském začlenění těchto jedinců, jejich osobnostně-sociálním formování nebo při prevenci zdravotních rizik vztahujících se k nedostatečné realizaci pohybových aktivit.“, přičemž obznamují s faktem, že „tito jedinci jsou často pro své postižení či znevýhodnění ohroženi sociální exkluzí a sociálněpatologickými jevy nebo u nich vzrůstá riziko neinfekčních onemocnění (obezita, diabetes mellitus 2. typu, ischemická choroba srdeční, cévní a mozkové příhody).“ Dále vyzdvihují pozitivní účinky pohybové aktivity pro osoby se specifickými potřebami. V oblasti fyzické pomáhají rozvoji motorických kompetencí uplatnitelných v běžném životě a dovolujících zvýšení kvality i kvantity pohybových vzorců. Po stránce psychické a sociální se jedná především o rozvoj sebevědomí, sociální dovednosti, podporu vzorců pro vztahová jednání, rozvoj empatie, atd.

Bláha (2010, 76) udává podle Kukačky, že: „...pravidelné cvičení i přirozená pohybová aktivity jsou spolu s přiměřeným příjmem energie nejlepším, nejbezpečnějším a ekonomicky nejméně náročným preventivním a léčebným prostředkem většiny civilizačních onemocnění.“ Bláha (2010, 83) také poukazuje na to, že „dobrý zdravotní stav člověka se ZP je nejen dobrým ukazatelem jeho připravenosti řešit každodenní problémy, ale poskytuje i psychickou pohodu a východisko pro případnou kultivaci nebo udržení zdravého (aktivního) životního stylu.“

Rekreace v APA

Rekreace, podle Ješiny a Kudláčka (2013), je díky zlepšení povědomí o programech APA a legislativy stále více integrovaná a inkluzivní. Také zmiňují jisté specifikum, že velká skupina osob se zdravotním postižením, která se věnuje rekreačním a volnočasovým programům, je velmi aktivní i ve výkonnostním či vrcholovém sportu.

Ješina (2011) se podle Kudláčka zmiňuje o pojmu *terapeutická rekreace*, který pochází ze zahraničí, kde se můžeme setkat s profesními skupinami věnující se terapeutickému využití rekreace nebo zážitkové pedagogiky pro komplexní rehabilitaci osob se zdravotním postižením. Cílem terapeutické rekreace je rozvíjení a naplnění volnočasových aktivit pro to, aby se zlepšilo zdraví, funkční možnosti, nezávislost a kvalita života.

Rekreaci, ať už ve smyslu tělocvičné rekreace či volnočasových pohybových programů, lze dělit různými způsoby. Podle času můžeme uvažovat rekreaci jednodenní, víkendovou či vícedenní. Dle způsobu organizovanosti jsou to formy organizované (např.: dětský ozdravný

pobyt), částečně organizované (např.: pobytový zájezd k moři) a neorganizované (např.: přátelské utkání ve fotbale). Z hlediska charakteru akce vzhledem k začlenění osob se specifickými potřebami dělíme formy rekreace na integrované, paralelní nebo segregované. V neposlední řadě dělíme rekreační aktivity podle počtu zúčastněných osob na individuální a skupinové. Další možné je rozdělení na aktivity letní nebo zimní, indoorové nebo outdoorové, dělit můžeme i podle zaměření a obsahu akce nebo podle věku a charakteru skupiny klientů (Ješina, 2007).

Sport v APA

Kromě oblasti rekreace zaujímá i významné místo využití aplikovaných pohybových aktivit oblast sportu, a to ve všech rovinách – zájmová, soutěžní i vrcholová. Hned několik významných legislativních dokumentů pojednává o právech osob se zdravotním postižením na účastnění se sportovních aktivit. Takovým dokumentem je i Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (OSN, 2006), která se v článku 30 zabývá účastí na kulturním životě, rekreaci, volném čase a sportu. Tento článek mj. mluví o opatřeních, která:

- a) podpoří zapojení osob se zdravotním postižením do sportovních aktivit na všech úrovních,
- b) zajistí jim možnost účastnit se, organizovat a rozvíjet speciální sportovní a zájmové aktivity a zajistí poskytování odpovídajícího výcviku, školení a prostředků rovnoprávně s ostatními,
- c) zajistí těmto osobám přístup na sportoviště a do rekreačních a turistických zařízení,
- d) zajistí dětem se zdravotním postižením rovnoprávný přístup k účasti ve hře, k rekreačním, zájmovým a sportovním činnostem,
- e) zajistí přístup ke službám osob a institucí organizujících rekreační, turistické, zájmové a sportovní činnosti.

Podle Ješiny a Kudláčka (2014) existuje několik pojetí sportovního zapojení osob se zdravotním postižením: paralympijské, hnutí speciálních olympiád, deaflympijské a pojetí integrované. Směr paralympijský dává uplatnění především sportovcům s tělesným a zrakovým postižením, speciální olympiády slouží sportovcům s mentálním či kombinovaným postižením a deaflympijské sporty jsou provozovány sportovci se sluchovým postižením. Ješina (2011, 21) rozděluje realizaci aplikovaných pohybových aktivit v kontextu sportu takto:

- v rámci sportovních organizací osob s mentálním postižením (speciální olympiády či hnutí INAS-FID);

- v rámci sportovních organizací osob s tělesným postižením (IWAS);
- v rámci sportovních organizací osob se zrakovým postižením (IBSA);
- v rámci sportovních organizací osob se sluchovým postižením (CISS);
- v rámci specifických sportů osob s postižením (např. basketbal na vozíku IWBF, volejbal osob s tělesným postižením WOVD);
- v rámci vybraných paralympijských sportů (např. sledge hokej, atletika, plavání);
- v integrovaném pojetí se svazy intaktních sportovců (např. cyklistika nebo veslování).

1.3 Pohybové aktivity osob se zrakovým postižením

Mnoho lidí s postižením zraku se účastnění pohybových aktivit bojí kvůli zhoršené orientaci v prostoru nebo mají strach o své zdraví. Je však důležité si uvědomit, že právě pohyb je pro ně, stejně jako pro intaktní společnost, vhodnou prevencí civilizačních onemocnění. I přes určitá omezení vyplývající z charakteru postižení, je možné se pohybových aktivit účastnit vhodným přizpůsobením:

Limity, které se zde objevují, se do značné míry dají odsouvat díky výběru a způsobu aplikace pohybových aktivit ve vhodném prostředí a prostorách... Rozhodné pro uplatňování těchto aktivit je také vlastní psychická pohoda, prostředí aplikace a společenství lidí nebo právě traséra, které účastníka těchto aktivit podporuje (Bláha, 2010, 169).

Ve sportu osob se zrakovým postižením je velmi důležité brát ohledy na charakter postižení. Proto byla vytvořena sportovní klasifikace podle IBSA (International Blind Sport Federation, 2012), kterou IBSA zpřístupňuje na svých webových stránkách (posuzováno na lepším oku):

- B1 – zraková ostrost slabší než LogMAR 2.60;
- B2 – zraková ostrost v rozmezí od LogMAR 1.50 po 2.60 (včetně) a/nebo zorné pole zúžené na méně než 10 stupňů;
- B3 – zraková ostrost v rozmezí od LogMAR 1.40 po 1 a/nebo zorné pole zúžené na méně než 40 stupňů.

Organizace sportu osob se zrakovým postižením

Janečka (2012, 71) shrnuje organizace sportu osob se zrakovým postižením takto:

V České republice organizuje sport na všech úrovních Český svaz zrakově postižených sportovců (ČSZPS). Ten je zaregistrovaný v Českém svazu tělesné výchovy (ČSTV), je řádným členem Unie zdravotně postižených sportovců (UZPS) a Českého

paralympijského výboru (ČPV) a je také členem světových sportovních federací International Blind Sport Association (IBSA – Světová sportovní federace nevidomých sportovců), International Blind Chess Association (IBCA – Mezinárodní šachová federace zrakově postižených sportovců) a International Paralympic Committee (IPC - Mezinárodní paralympijský výbor).

1.3.1 Vybrané sporty osob se zrakovým postižením

Atletika

V atletice jsou sportovci označováni F11, F12 a F13 (F – Field, pro vrhy, hody, skoky a pětiboj) nebo T11, T12 a T13 (T – track, pro běžecké disciplíny). Mezi technické paralympijské disciplíny řadíme skok daleký, trojskok, skok vysoký, vrh koulí, hod oštěpem, hod diskem a pětiboj, mezi běžecké disciplíny jsou řazeny běhy na 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10000 m, maraton a štafety 4 x 100 m a 4 x 400 m. Sportovci skupiny B1 musí mít při soutěžích na očích klapky, aby byly zachovány pro všechny stejné podmínky. Při běžeckých disciplínách atleti T11 využívají traséra a spolu běží ve dvou drahách, T12 mají právo na traséra nebo asistenta, přičemž trasér nesmí proběhnout cílovou čarou jako první, a atleti T13 běží bez dopomoci traséra. Traséři musí být označeni rozlišovací vestou. Na atletických soutěžích musí být zajištěna bezpečnost všech zúčastněných, především při vrzích a hodech. V průběhu soutěží je potřeba také zajistit ticho kvůli navádění atletů hlasem (Trnka, 2012).

Plavání

V plaveckých disciplínách jsou sportovci označováni S11, S12, S13 (S je označení podle anglického „swimming“). Plavci se zrakovým postižením plavou všechny způsoby, přičemž na obrátce je u kategorie S11, případně S12, vyžadována asistence tzv. tappera. Tapper je osoba držící speciálně upravenou hůl, kterou upozorňuje sportovce na obrátku (tzv. tapping). Tapper na obrátce nesmí plavci předávat trenérské pokyny. Plavci kategorie S11 musí používat neprůhledné plavecké brýle. Mezi plavecké disciplíny řadíme volný styl, znak, prsa, motýlek, polohový závod a štafety - volný styl a polohová štafeta (Janečka, 2012).

Lyžování

Jak uvádí Trnka (2012), lyžařské disciplíny se dělí na běh na lyžích a sjezdové lyžování. Lyžaři jsou rozděleni opět do kategorií B1, B2 a B3. Kategorie B1 a B2 soutěží s pomocí traséra a B1 musí mít neprůhledné klapky na oči. V běžeckém lyžování trasér navádí lyžaře pouze podle hlasu a na sjezdových úsecích nesmí lyžaře držet nebo táhnout. Držení je povoleno jen ve zřetelně označených úsecích tratě. Soutěží se v těchto běžeckých disciplínách: ženy - 5/10 km, 15 km, 1 km sprint, muži – 10 km, 20 km, 1 km sprint, štafeta

žen – 3 x 2,5 km, štafeta mužů – 1 x 4 km sit-ski + 2 x 5 km stojící. Závodníci a traséři bývají označeni výstražnými vestami s nápisy „BLIND“ a „GUIDE“. U sjezdového lyžování je ve všech kategoriích povinný trasér, který může opět navádět lyžaře pouze hlasem a bývá označený oranžovou fluorescenční vestou s písmenem „G“. Okolní hluky musejí být minimalizovány. Lyžaři kategorie B1 musí mít neprůhledné brýle a jejich trasér může být buď před nimi, nebo za nimi. U kategorií B2 a B3 musí být trasér vždy před lyžařem. Na závodech se startuje v disciplínách: sjezd, superobří slalom, obří slalom, slalom a super kombinace.

Sjezdové lyžování osob se zrakovým postižením se může stát během okamžiku nebezpečným sportem. Trasér musí být schopen zvolit optimální způsob jízdy s ohledem na schopnosti a dovednosti lyžaře, resp. podmínky na svahu, předvídat rizikové situace a včas lyžaře na nebezpečí upozornit (prudký svah, terénní nerovnosti, překážky, hluboký nebo zmrzlý sníh apod.) (Trnka, 2012, 45).

Cyklistika

Kategoriální dělení je stejné jako u ostatních sportů osob se zrakovým postižením, takže B1, B2 a B3. Závody se dělí na mužské a ženské, přičemž kategorie B1, B2 i B3 závodí společně. Kategorie se označují MB (muži) a WB (ženy). Cyklisté jezdí na tandemových kolech, kolo však musí řídit vidící pilot. Soutěže probíhají dle pravidel Mezinárodní cyklistické organizace (UCI). Vidící pilot (starší 18 let) nesmí být registrovaným cyklistou UCI, účastníkem OH či mistrovství světa, a to v uplynulých třech letech a v uplynulých dvou letech nebyl ani účastníkem mistrovství Evropy. Soutěží se v těchto disciplínách: silniční cyklistika, časovka, dráha, stíhací závod a sprint (Janečka, 2012).

Goalball

Goalball je hra speciálně vytvořená pro osoby s postižením zraku. Jde o velmi dynamickou hru, která se stala součástí disciplín IBSA a zároveň jde i o paralympijskou disciplínu. Hraje se na hřišti 18 x 9 m a každá polovina hřiště je dělena na tři pásma – obranné (3 x 9 m), útočné (3 x 9 m) a neutrální (6 x 9 m). Hřiště má ještě orientační a poziční čáry. Po stranách vedle tabule výsledků v minimální vzdálenosti 3 m od postranní čáry jsou umístěny lavičky hráčů, které si týmy v poločase mění. Všechny čáry hřiště jsou označeny páskou šířky 5 cm a kvůli hmatatelnosti a lepší orientaci je pod nimi umístěn provázek. Okolo celého hřiště ve vzdálenosti 1,5 m od postranních a brankových čar se nachází tzv. „čára line aut“, jestliže se míč za tuto čáru dostane, je pískán rozhodčím aut. Brány jsou přes celou šířku hřiště a jsou vysoké 1,3 m. Míč je modré barvy s otvory a rolničkami uvnitř. Všichni hráči musejí mít na očích neprůhledné klapky. Družstvo tvoří 3 hráči a alespoň 3 náhradníci. Hraje se 2 x 12 minut. Po získání míče má družstvo 10 sekund na rozehrání. Základní obrannou pozicí hráčů

je leh na pravém či levém boku, může se však provádět i obrana ve stoji nebo v kleče (Górny, Hendrychová, & Čmelíková, 2011).

Showdown

V tomto sportu hrají sportovci kategorií B1, B2 a B3 společně, ženy a muži zvlášť. Showdown sice není paralympijským sportem, ale v České republice je velmi oblíbený. Hrají jej dva hráči na obdélníkovém stole. Na zadních stranách stolu jsou brankové jamky a uprostřed je středová deska. Hraje se pálkami a ozvučeným míčkem o průměru 6 cm. Hráč se snaží odpálit míček pod středovou deskou a zasáhnout soupeřovu branku. Podobně jako v jiných sportech i zde musí mít hráč nasazeny neprůhledné klapky. Hráč, který jako první dosáhne jedenácti bodů s minimálně dvoubodovým rozdílem, vyhrává set. Set může trvat max. 15 minut (Trnka, 2012).

Zvuková střelba

Pro střelbu je využíván trenažér, jenž díky speciálnímu počítačovému softwaru slouží pro bezpečnou simulaci střelby. Střelci musí mít neprůhledné brýle a na střed terče zaměřuje pomocí výšky tónu ve sluchátkách. Střelba probíhá ve stoji, obouruč s napjatými pažemi, střelci mohou mít jednoho asistenta, který je přivádí k čáře a navádí je na signál terče. Časový limit na výstřel je jedna minuta. Při shodě bodů rozhoduje lepší zásah. Provádí se střelba na 15 m (20 ran za 20 min), na 20 m (20 ran za 20 min) a na 25 m (40 ran za 25 min – mistrovská střelba). Střelec může vždy využít 3 nástřelných ran za 3 minuty (Janečka, 2012).

1.4 Pohybové aktivity osob se sluchovým postižením

Lidé s různým stupněm sluchového postižení byli seznamováni s mnohými sportovními činnostmi pouhým pozorováním a sporadickým zapojováním se do aktivit majoritní skupiny. Potřeba setkávat se, sportovat, soutěžit a hrát si, hovořit mezi sebou o všem možném vedla sluchově postižené sportovce nejprve k pozvolnému setkávání, následně hraní některé z naučených pohybových nebo míčových her (Panská, 2013, 25).

Pro sportovce se sluchovým postižením hraje setkávání se na trénincích i soutěžích nejen roli v podání výkonu, ale především význam z pohledu socializace a komunikace. Jak potvrzují Hamřík a Ješina (2011, 8): „u osob se sluchovým postižením se rozvíjejí komunikativní dovednosti ve vztahu k jiným osobám se sluchovým postižením, ale i ve vztahu k příslušníkům slyšící majority.“

Největší událostí a vyvrcholením procesu přípravy pro sportovce se sluchovým postižením jsou deaflympiády (původně světové hry neslyšících). První taková „olympiáda pro neslyšící“ se uskutečnila roku 1924 v Paříži. Tyto sportovní hry, známé jako The Silent

Games (Tiché hry), se uskutečnily jako první hry pro sportovce s postižením vůbec (Panská, 2013).

Kurková (2012) uvádí, že v současné době se soutěží na letních deaflympijských hrách v těchto odvětvích: atletika, badminton, basketbal, bowling, cyklistika – MTB, silniční, fotbal, judo, karate, orientační běh, plážový volejbal, střelba, plavání, stolní tenis, taekwondo, tenis, volejbal, zápas – volný styl a řecko-římský zápas. Na zimních deaflympijských hrách se soutěží v těchto sportech: alpské lyžování, běh na lyžích, curling, lední hokej a snowboarding.

Sportovci účastníci se deaflympiád a závodů schválených ICSD musejí splňovat základní předpis způsobilosti, podle International Committee of Sports for the Deaf (2008), kdy sportovec musí být:

- „Neslyšící, jehož sluchová ztráta činí nejméně 55 dB podle tónového průměru (PTA) v lepším uchu, ...“
- „Členem přidruženého Národního sportovního svazu neslyšících a občanem té země, kterou reprezentuje.“

„Sportovci se sluchovým postižením soutěží v jedné kategorii. Během závodu je zakázáno používání sluchadel a kochleárních implantátů. Pravidla v jednotlivých disciplínách se řídí podle mezinárodních pravidel příslušných sportovních federací sportovců bez postižení“ (Kurková, 2012, 96).

Organizace sportu osob se sluchovým postižením

Jednou z významných světových organizací, která stála u samého začátku světových her neslyšících, je CISS (Mezinárodní sportovní výbor neslyšících). Dnes zajišťuje konání deaflympiád ICSD (Mezinárodní výbor sportu neslyšících) a jeho mottem je „Rovnost na sportovním poli“. Oficiálním pořadatelem mistrovství Evropy je pak EDSO (Evropská sportovní organizace neslyšících). V evropských soutěžích EDSO se mohou sportovci se sluchovým postižením účastnit některého z 26 soutěžních sportů. V České republice sdružuje sportovce se sluchovým postižením především spolek ČSNS (Český svaz neslyšících sportovců), který funguje jako dobrovolný sportovní svaz a prosazuje zájmy sportovců i na mezinárodním poli (Panská, 2013).

1.4.1 Vybrané sporty osob se sluchovým postižením

Atletika

Atletika je součástí rámcového vzdělávacího programu na ZŠ pro sluchově postižené, kde se především jedná o přípravu na Celostátní sportovní hry sluchově postiženého žactva (CSH SPŽ). Je řazena i v programu středních škol, kde probíhá podobně jako na základních

školách příprava na Celostátní sportovní hry sluchově postižené mládeže, případně na regionální atletické závody (Kudláček, et al., 2013).

Plavání

Plavání je také součástí CSH SPŽ. Na hrách žactva se plave 50 m volný způsob, 50 m prsa a štafeta 4 x 50 m volný způsob (Kudláček, et al., 2013).

Cyklistika

Pořadatelem a garantem většiny cyklistických závodů a akcí pro neslyšící je sportovní klub s největší členskou základnou – olomoucký sportovní klub SKIVÉLO. Každoročně se pořádá MČR, ale pro malou účast závodících cyklistů se tato soutěž zařazuje mezi závody slyšící populace. Pořádán bývá i závod žactva v Olomouci, avšak s velmi malou účastí (Kudláček, et al., 2013).

Kuželky

Kuželky nejsou deaflympijským sportem, nepořádá se v nich ani mistrovství Evropy, přesto jsou velmi oblíbené. Soutěží mezi sebou jak jednotlivci, tak čtyř nebo šestičlenná družstva. Tento sport slouží hlavně jako prostředek setkávání a jako volnočasová aktivita (Kudláček, et al., 2013).

1.5 Pohybové aktivity osob s mentálním postižením

Válková (2012) seznamuje se dvěma směry soutěžního sportu osob s mentálním postižením, které zahrnují národní i světovou úroveň. Směr Inas-FID (International Sports Federation for People with Intellectual Disability), který v České republice zastupuje ČSMPS (Český svaz mentálně postižených sportovců). Druhým směrem je SOI (Special Olympics International), který je u nás zastoupen Českým hnutím Speciálních olympiád. Oba směry si zakládají na dobrovolnosti, snaze o maximální výkonnost, institucionalizovaném systému sportovního tréninku a soutěžích i diváctví, přesto jsou v nich značné odlišnosti. SOI se od Inas-FID liší tímto:

- účast sportovců všech úrovní, a to i s kombinovaným postižením na bázi MP,
- některé sporty či disciplíny jsou přizpůsobené,
- zahrnují sjednocené týmové sporty,
- není startovné ani věcné ceny,
- cenou pro max. osm finálových sportovců je stužka s pořadím umístění a pro první tři místa medaile,
- při ceremoniálech nezní hymna ani není vyvěšena státní vlajka.

Podle vzoru olympijských her SOI pořádá Světové hry speciálních olympiád, konané vždy v lichém roce po olympijských hrách. Inas-FID má podobné světové hry s názvem Global Games (Tilinger, Lejčarová, et al., 2012).

I mimo soutěžní sport se mohou osoby s mentálním postižením účastnit různých cvičení, her a dalších aktivit většinou organizovaných při speciálních školách, stacionářích apod. Tilinger, Lejčarová, et al. (2012) vidí v pohybové aktivitě a sportu osob s mentálním postižením obrovské výchovné možnosti, přičemž tvrdí, že výchova a formování sportovce s intelektovým postižením bývá v mnoha směrech složitější, ale mnohdy i jednodušší, protože sportovci často mívají velkou důvěru k novým autoritám.

U pohybových aktivit dětí s mentálním postižením je potřeba rozvíjet jejich vnímání, myšlení a jemnou motoriku. Dobrou inspiraci nám poskytuje např. Karásková (2000), která popisuje příklady cvičení bez pomůcek nebo s nejrůznějšími snadno dostupnými pomůckami (kolíčky, deky, plachty, kelímky, noviny, lana, nafukovací míče, atd.).

Organizace sportu osob s mentálním postižením

Jak už bylo zmíněno, sport osob s mentálním postižením je dělen na dva směry – Inas-FID a SOI. Pro směr Inas-FID v České republice působí organizace Český svaz mentálně postižených sportovců, o. s. Jak uvádí Tilinger, Lejčarová, et al. (2012) tato organizace sdružuje samostatné sportovní oddíly i jednotlivé sportovce s mentálním postižením a zajišťuje jejich tělovýchovnou, sportovní, ale i turistickou činnost. Sídlo organizace je v Praze. ČSMPS organizuje místní a regionální soutěže, mistrovství České republiky, mezinárodní mistrovství České republiky, ale také Global Games, mistrovství Evropy či mistrovství světa, a to v následujících sportech: atletika, basketbal, cyklistika, florbal, kopaná, lyžování, nohejbal, plavání, přespolní běh, stolní tenis, tenis a turistika.

Druhým směrem jsou Speciální olympiády (SOI – sídlo Washington), jejichž zastupitelskou organizací v České republice je České hnutí speciálních olympiád, které sídlí v Praze. Základní jednotkou jsou sportovní kluby SO, což bývají samostatná občanská sdružení nebo kluby-satelity škol praktických (převážně domovy s denním, týdenním či celoročním režimem), přičemž trenér musí být proškolený ve filozofii a administrativě ČHSO. Členové mohou být sportovci s IQ nižším než 75 bodů, s kombinovanými vadami ne bázi MP, sportovci mají být ve vyšším věku než 8 let a v programu Mladý sportovec mohou být připravováni již od 3 let. ČHSO nabízí účast v letních sportech – atletika, bocce, cyklistika, fotbal, gymnastika, plavání, stolní tenis, volejbal, bowling a kuželky. Provozují se i tyto zimní sporty: běžecké lyžování, sjezdové lyžování, floor hokej, snowboarding, floorball a chůze na sněžnicích. Národním sportem ČHSO je pak přehazovaná (Válková, 2012).

1.5.1 Vybrané sporty osob s mentálním postižením

Atletika

Cílem v atletice u osob s mentálním postižením je osvojení základní techniky a také pochopení, že vykonáváním atletických činností vytváříme základ všestranné tělesné přípravy. Mezi základní činnosti v atletice pro mladší žáky zařazujeme průpravná cvičení, atletické hry, běžeckou abecedu, činnosti zdokonalující techniku, nácvik startů, běhy na 30-50 m, vytrvalostní běhy prokládané chůzí (nad 3 minuty), souvislé vytrvalostní běhy, překážkové běhy (přes nízké bezpečné překážky), štafetové běhy, skoky do dálky s odrazy v 50cm pásnu, skoky do výšky a hody míčkem z místa, chůze či rozběhu (Válková, 1992).

Plavání

Plavání je jakožto tradiční olympijský sport zařazován do Speciálních olympiád už od prvopočátku. Podle mezinárodních pravidel se soutěží v disciplínách prsa, volný způsob, znak a motýlek, na vzdálenosti od 25 do 800m včetně štafet. Existují drobné úpravy startu a soutěže jsou z bezpečnostních důvodů pořádány v „krátkých“ 25m bazénech (České hnutí speciálních olympiád, n. d.).

Volejbal

Tento týmový sport speciálních olympiád se řadí mezi tzv. sjednocené sporty, tudíž v mužstvech soutěží jak sportovci s mentálním postižením (atleti), tak sportovci bez postižení (partneři). Pro partnery jsou drobně upravená pravidla. Tento sport je v České republice velmi oblíbený, tým ČHSO má za sebou hned několik úspěchů na světových hrách (České hnutí speciálních olympiád, n. d.).

Přehazovaná

Vznikla na základě návrhu jako modifikace volejbalu v národním programu ČHSO. Bylo totiž třeba vytvořit týmovou hru využívající a rozvíjející základní dovednosti v házení a chytání. Přehazované se tak mohou účastnit i sportovci s nižší úrovní schopností, např. pokud jsou pohybově pomalejší nebo mají zpomalené reakce na podněty a pomalejší rozhodovací schopnosti (České hnutí speciálních olympiád, n. d.). Válková (2012) hovoří o přehazované jako o národním sportu ČHSO.

1.6 Pohybové aktivity osob s tělesným postižením

Sport, cílený posilovací a sportovní trénink i rekreační sportovní aktivity hrají nezastupitelnou roli v dlouhodobém procesu, kdy se člověk s postižením pohybového aparátu znovu učí znát své tělo, porozumět mu, spolupracovat s ním, využívat ho v jeho plném potenciálu a rozumně se o něj starat (Gregor, Honzátková, Pokuta, & Vyskočil, 2013). Osoby

s tělesným postižením, které se věnují pohybovým a sportovním aktivitám, mají možnost pomocí těchto aktivit kompenzovat své postižení. Titl, Zaatar a Ješina (2011), kteří se zabývali pohybovou aktivitou osob s amputacemi, tvrdí, že sport má pro kvalitu života těchto osob klíčový význam, protože jim umožňuje navrátit se do života osobního i společenského lépe, než u osob sportovně neaktivních. I z hlediska rehabilitace osob se zdravotním postižením mají pohybové aktivity prokazatelně pozitivní vliv (Kissow & Singhammer, 2012). Pohybové aktivity osob s tělesným postižením nabývají velkého významu v rámci resocializace. Ať už v podobě výkonnostního či rekreačního sportu mohou být prostředkem nebo dokonce vlastním cílem strategie jednání člověka s postižením (Hrouda & Rybová, 2010).

Organizace sportu osob s tělesným postižením

Janečka, et al. (2012) uvádí, že v roce 1960 byla založena mezinárodní sportovní organizace pro postižené (ISOD), která původně zastřešovala sport osob s amputacemi, se zrakovým postižením a s poraněním míchy. V roce 1968 pak byla založena mezinárodní společnost pro cerebrální parézu, která ovlivnila vytvoření sportovní organizace CP-ISRA, jež sdružuje sportovce s DMO. Kudláček (2013) zmiňuje hned několik světových organizací věnujících se zajišťování sportu osob s tělesným postižením, z nichž nejvýznamnější organizací je bezesporu Mezinárodní paralympijský výbor (IPC), který má za úkol pomoc při organizování paralympiád, regionálních mistrovství, mistrovství světa a dalších mezinárodních soutěžích. IPC také spolupracuje s Mezinárodním olympijským výborem a pomáhá při integraci do běžných sportovních soutěží. Mimo to funguje i několik sportovních organizací autonomních ve vztahu k IPC – organizace basketbalu na vozíku (IWBF), tenisu na vozíku (IWTF) či volejbalu (WOVD).

1.6.1 Vybrané sporty osob s tělesným postižením

Boccia

Tato hra bývá přirovnávána k francouzské hře petangue, při hře se však používají míčky z kůže – šest červených, šest modrých a jeden bílý „jack“. Boccia je vhodná hra pro osoby s vážným funkčním omezením, například pro osoby s těžkými formami DMO nebo s jinými postiženími, která se projevují pohybovými dysfunkcemi končetin. Tato aktivita může sloužit jako forma rekreace, ale zároveň je možné ji hrát na profesionální úrovni, přičemž vrcholoví boccisté se mohou účastnit i paralympijských her. Cílem hry je umístit míčky své barvy co nejbližší „jackovi“. Po vyházení míčků obou protihráčů (po jedné směně) se počítají míčky, které jsou blíže bílému než nejbližší soupeřův míček – za každý takový míček se připočítává hráči bod. Boccii hrají jednotlivci i družstva a existuje sedm herních divizí: jednotlivci BC1,

BC2, BC3 a BC4, páry BC3 a BC4, nebo trojice BC1 a BC2. Hráči s těžkým postižením, např. těžká kvadruparéza nebo těžké dyskinetické postižení, mohou mít při sobě asistenty pro stabilizaci vozíku, podávání míčů hráči či uválení míče do požadovaného tvaru. Kategorie BC3 využívá pomocná zařízení – rampy. V soutěžích dvojic se hrají čtyři směny a v soutěžích trojic se hraje šest směn. Jedná se o jedinou paralympijskou disciplínu, ve které si mohou měřit síly hráči obou pohlaví (Wittmannová, 2011).

Basketbal na vozíku

Basketbal jako sport vozíčkářů a amputářů má dlouhou historii a tradici. Již po druhé světové válce tento sport sloužil jako součást rehabilitačních programů pro veterány v USA a Velké Británii. Basketbal na vozíku se hraje podle klasických basketbalových pravidel. Je však řada výjimek týkajících se specifických situací nebo pohybu s míčem. Ke hře jsou používány speciální sportovní vozíky pro basketbal. Basketbalisté jsou klasifikováni podle typu postižení od nejtěžšího po nejlehčí v bodovém rozmezí 1 – 4,5, přičemž maximální bodový součet hráčů na hřišti může být 13,5. Hra bývá pro sportovce obtížnější, protože musí ovládat vozík a přitom mít pod kontrolou míč. Hra probíhá podle platných pravidel IWBF a spolupracuje se s federací zdravých basketbalistů FIBA. Mezi základní přizpůsobená pravidla například patří, že se hráč nemůže nadzdvihnout z vozíku či že pohybovat s míčem se může pomocí driblingu nebo má míč položený na klíně, přičemž smí popohnat kola vozíku pouze dvakrát (Válek, 2011).

Cyklistika

Cyklistika je jedním z oblíbených letních outdoorových sportů, který mohou provozovat sportovci s tělesným postižením. Podle Bartoňové a Rybové (2013) se této disciplíny účastní převážně osoby s DMO, s amputacemi, ale i s jinými tělesnými postiženími v různých kategoriích. Výběr speciálního kola záleží jen na preferencích sportovce a na jeho funkčních možnostech, používají se normální kola, speciální tříkolky, tandemová kola a různé typy handbiků, které jsou poháněny ručně. Handbike díky svojí specifické konstrukci skvěle umožňuje cyklistovi kompenzovat fyzické postižení a pomáhá v zařazení mezi zdravou cyklistickou veřejnost. Bartoňová s Rybovou (2013) také zmiňují soutěže pořádané EHF (European Handbike Federation), ve kterých jsou cyklisté děleni do kategorií podle pohlaví, věku a stupně zdravotního postižení. Klasifikace handbikerů se dělí na tyto skupiny:

- HCA – kvadruplegici – paréza horních a dolních končetin,
- HCB – poškození obratlů Th4-Th10,
- HCC – poškození obratlů Th11-L5 nebo amputace dolních končetin.

Lyžování

V České republice se sjezdovému i běžeckému lyžování věnují nejen sportovci, ale i rekreační lyžaři s tělesným postižením. Sjezdové lyžování je děleno podle míry postižení a jeho druhu na lyžování sedících a stojících. Při závodění se uplatňuje klasifikace IPC. Lyžování můžeme rozdělit na třístopé, čtyřstopé, sit skiing a dvoustopé lyžování. Třístopé lyžování uplatňují např. sportovci s jednostrannou amputací, kteří používají klasickou lyžařskou botu a lyži, místo hůlek využívají stabilizátory (berle s lyžičkami na konci) pro udržení rovnováhy. U čtyřstopého lyžování se používají dvě lyže a dva stabilizátory, uplatňováno může být sportovci s DMO i jiným typem postižení. Sitski je využívána sedícími lyžaři, může mít podobu monoski s jednou lyží, dualski se dvěma lyžemi, pro osoby s těžším postižením jsou častěji užívány biski, kartski či tandemski, které jsou lépe přizpůsobeny pro jízdu s asistentem. Klasické dvoustopé lyžování uplatňují lyžaři s amputacemi horních končetin nebo dolních končetin, kteří používají protézu, či osoby s lehčí formou DMO, atp. (Bartoňová, 2013).

Sledge hokej

Sledge hokej je možností hrát hokej i pro osoby, které nemohou hrát ve stoje. Mohou se jej tak účastnit osoby s různým funkčním omezením dolních končetin, vozíčkáři nebo amputaři. Hra probíhá podobně, jako hokej stojících, hráči k pohybu používají upravené saně (sledge) a dvě hokejky, které mají klasické čepele a na druhém konci bodce pomocí kterých se hráči odráží. Hraje se 3x15 minut, na ledě se pohybuje 5 hráčů plus brankář, přičemž na soupisce může být maximálně 15 hráčů a 2 brankáři. Hrací plocha je standardní, jen s upraveným přístupem na hráčské a trestné lavice a hrazení v prostoru hráčských lavic je průhledné, aby mohli sledovat průběh hry. Aby se hokejista mohl účastnit utkání podle pravidel Mezinárodního paralympijského výboru, musí mít prokazatelné minimální postižení (Kudláček, 2012).

1.7 Organizace a modifikace pohybových aktivit v APA

Pro dobrou organizaci volnočasových pohybových aktivit pro osoby se zdravotním postižením je velmi důležité plánování. Jak uvádí Ješina (2011), v rámci plánování zvažujeme časové, materiální, personální a prostorové podmínky. Podstatnou roli hraje i monitoring nabízených služeb a diagnostika klientů ve vztahu k organizovaným volnočasovým aktivitám. Realizované programy je třeba i průběžně evaluovat.

Modifikaci volnočasových programů popisuje Ješina (2011) podle Sugermana v pěti krocích:

1. *Sběr informací, pomoc odborníků* – organizátor by se nejprve měl spojit s organizacemi, institucemi a odborníky na aplikované pohybové aktivity a nechat si od nich poradit.
2. *Volba instruktorů a dalšího personálu a jejich příprava* – je dobré, aby personál měl zkušenosti a projevoval pozitivní přístup k osobám se zdravotním postižením.
3. *Sběr informací o zdravotním stavu a možnostech postižených klientů* – je možné využít zdravotních dotazníků organizací pro zjištění specifických zdravotních potřeb a doplnit je o dotazy ohledně zkušeností v různých aktivitách, pohybu apod.
4. *Úprava aktivit, prostředí* – modifikace aktivit či prostředí, které umožňují zapojení klientů v plném rozsahu stejně jako intaktní osoby. Zapojení může být formou specifického úkolu, paralelní, oddělené, samostatně nebo s asistentem.
5. *Implementace a evaluace programu* – zhodnocení, v jaké míře se podařily či nepodařily splnit cíle integrace, kde a jak se dá program zlepšit.

Ješina a Kudláček (2009) uvádějí principy modifikací podmínek pro participaci integrovaných žáků do školní TV, tyto modifikace je však možné používat i pro volnočasové pohybové aktivity. Pro maximální zapojení osob se zdravotním postižením je tedy nutno zvážit: způsob komunikace, prostor, počet účastníků (hráčů), způsob a množství získaných bodů, roli hráče, náčiní (druh, tvar, velikost, hmotnost), způsob lokomoce, čas na aktivitu, intenzitu zátěže a čas odpočinku, vzdálenost, velikost, výšku a množství cílů, využití kompenzačních sportovních pomůcek, využití podpůrných osob i celkovou úpravu pravidel.

2 Cíle práce

Hlavním cílem mé bakalářské práce je sestavit seznam brněnských organizací, které se zabývají trávením volného času osob s vybranými druhy postižení prostřednictvím aplikovaných pohybových aktivit pravidelného charakteru.

Mezi mé dílčí cíle patří:

- a) komparace nabídky služeb těchto organizací,
- b) doplňkový dílčí cíl - posouzení názorů klientů vybraných organizací na dostatečnost nabídky služeb v rámci trávení volného času prostřednictvím aplikovaných pohybových aktivit.

2.1 Úkoly práce

Abych mohla zmapovat brněnské organizace, je třeba si stanovit základní úkoly, které je potřeba pro správný průběh výzkumu postupně splnit:

- Vytvořit seznam volnočasových organizací působících v Brně, které nabízejí pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením;
- vypracovat anketu vlastní konstrukce zabývající se nabídkou služeb;
- zhodnotit výsledky ankety vlastní konstrukce zabývající se nabídkou služeb (viz Příloha I) a zanalyzovat nabídku pohybových aktivit poskytovaných organizacemi;
- porovnat nabídky pravidelných pohybových aktivit poskytovaných organizacemi;
- vytvořit anketu vlastní konstrukce zabývající se názory klientů na dostatečnost služeb a spokojenost s nimi;
- zhodnotit výsledky doplňkové ankety vlastní konstrukce zabývající se názory klientů na dostatečnost služeb a spokojenost s nimi (viz Příloha II), případně navrhnout možnosti zlepšení nabídky služeb.

2.2 Výzkumné otázky

- 1) Jaká je dostupnost volnočasových pohybových aktivit pro osoby se zdravotním postižením v Brně?
- 2) Jaká je nabídka služeb volnočasových organizací poskytujících pohybové aktivity pro osoby se zdravotním postižením ve městě Brně?
- 3) Je nabídka aplikovaných pohybových aktivit pro klienty dostačující?

3 Metodika

Pro mapování organizací byla inspirací metodika práce Mgr. Zuzany Kornatovské, Ph.D., DiS. (Kornatovská, 2014), jejíž práce se věnovala dostupnosti, organizaci a benefitům řízených pohybových aktivit dětí s disabilitou mentální, sluchovou a zrakovou.

Ve své práci se zaměřím na organizace poskytující nabídku aplikovaných pohybových aktivit pro osoby (děti i dospělé) s postižením mentálním, zrakovým, sluchovým a tělesným. Zahrnuty budou především mimoškolské organizace, ale ze školských organizací nebudou vyjímány ty, které primárně působí v oblasti volného času.

Pohybovou aktivitou je myšlena aktivita poskytovaná organizacemi pravidelně alespoň jedenkrát týdně.

Nejprve se zaměřím na obsahovou analýzu literárních zdrojů, díky které vytvořím reflexi problematiky aplikovaných pohybových aktivit, kterou se již zabývala řada autorů. Dále budou osloveni zastupitelé magistrátu Brno – město pro oblast péče o občany se speciálními potřebami a pro oblast sportu a následně analyzovány jimi poskytnuté statistické přehledy, případně literární zdroje či odkazy na webové stránky. V první řadě se budu zabývat analýzou prevalence zkoumaných typů postižení, přičemž bude mou snahou zjistit, jaké procento zaujímá výskyt osob se zdravotním postižením na celkový počet obyvatel města Brna. Dále budu posuzovat, jaká část ze všech volnočasových organizací zabývajících se pohybem poskytuje pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením. Následně vytvořím seznam volnočasových organizací nabízejících aplikované pohybové aktivity. Na základě kladení dotazů prostřednictvím ankety vlastní konstrukce zpracuji charakteristiku těchto organizací. Především mě bude zajímat, pro jakou cílovou skupinu osob s vybraným typem postižení poskytují organizace své služby, jakým způsobem jsou organizovány, jakou mají škálu nabídky aplikovaných pohybových aktivit, jestli jsou aktivity vedeny kvalifikovanými odborníky, případně v jakém oboru je jejich kvalifikace. Další anketa vlastní konstrukce, považována za doplňkovou anketu, bude použita pro zjištění názorů klientů na dostatečnost nabídky poskytovaných služeb. Tato anketa bude použita ve čtyřech vybraných organizacích zabývajících se poskytováním pohybových aktivit osobám se zrakovým, sluchovým, tělesným nebo mentálním postižením, přičemž výběr těchto organizací bude proveden metodou náhodného (stratifikovaného) výběru.

3.1 Charakteristika výzkumného souboru

Subjekty výzkumného šetření byly volnočasové organizace neziskového charakteru, které nabízejí pravidelné volnočasové pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením, ať už se jedná o sportovní (výkonnostní) či rekreační (zájmové) aktivity. Osobami se

zdravotním postižením jsou v této práci míněny osoby se zrakovým, sluchovým, mentálním nebo tělesným postižením. Průzkum se zaměřoval jak na organizace nabízející volnočasové pohybové aktivity dospělým osobám, tak na ty, jejichž aktivity jsou určeny dětem, potažmo adolescentům. Z výzkumu však vyplynul fakt, že většina neziskových organizací poskytujících pravidelné organizované pohybové aktivity pracuje s dospělými osobami se zdravotním postižením, z nichž převažovala cílová skupina osob s tělesným postižením.

Celkově bylo osloveno dvacet osm organizací. Většinou se jednalo o neziskové organizace – sportovní kluby nebo organizace věnující se sociálním či aktivizačním službám, které doplnkově nabízejí volnočasové pohybové aktivity. Dále byly osloveny dvě střediska volného času (jedno z nich má pobočky po celém Brně) a dům dětí a mládeže (sloučen z drobnějších DDM po celém Brně). Z tohoto výčtu odpovědělo dvacet šest organizací, z nichž ovšem devět neprovozuje pohybové aktivity pravidelně.

Doplňková anketa pro klienty organizací měla být uskutečněna ve čtyřech vybraných organizacích - v jedné organizaci pro klienty se zrakovým postižením, v jedné organizaci pro klienty se sluchovým postižením, v jedné organizaci pro klienty s mentálním postižením a v jedné pro klienty s tělesným postižením. Mezi organizacemi věnujícími se osobám se sluchovým postižením však byla jediná, která provozuje pravidelnou pohybovou aktivitu. Po telefonické konzultaci s kontaktní osobou této organizace jsem dostala jediný kontakt na oddíl kuželek pro sluchově postižené, ovšem po odeslání žádosti o provedení ankety jsem dostala odpověď, že hráči již ukončili sezonu a v současné době se nescházejí. Proto byla doplňková anketa pro klienty uskutečněna jen ve třech organizacích.

3.2 Metody sběru dat

- Metoda analýzy zdrojů:
 - obsahová analýza literárních zdrojů, analýza statistik a dokumentů, analýza webových stránek,
- metoda dotazovací:
 - s využitím techniky ankety vlastní konstrukce,
- metoda stratifikovaného výběru.

3.3 Techniky zpracování dat

1. Obsahovou analýzou literárních zdrojů byl vytvořen přehled poznatků, analýzou dokumentů magistrátu města Brna a analýzou webových stránek jednotlivých organizací byl vytvořen seznam organizací nabízejících pohybové aktivity osobám se zrakovým, sluchovým, tělesným a mentálním postižením.

2. Technikou ankety vlastní konstrukce byly od vedoucích organizací získány informace o organizaci, nabízených aktivitách, pro jakou cílovou skupinu a jakou věkovou kategorii aktivity realizují, v jakém časovém intervalu jsou aktivity realizovány (1x týdně, 3x týdně, apod.), jaká je dostupnost organizace, zda existují nějaké bariéry ovlivňující účast/neúčast na aktivitách, jsou-li aktivity vedeny vyškolenými odborníky a jakým způsobem je organizace propagována. Anketa obsahovala uzavřené i otevřené otázky. Těmito informacemi byl doplněn seznam organizací nabízející aplikované pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením. Další anketa vlastní konstrukce (doplňková) byla použita ke zjištění spokojenosti klientů s nabízenými aktivitami ve vybraných organizacích. Tato anketa se zabývala následujícími otázkami – jakou aktivitu klient v organizaci provozuje, jak často, provozuje-li další pohybové aktivity, jak je spokojený s náplní a dobou trvání lekce/tréninku, zda je spokojen s vedoucím lekce/tréninku, s prostředím a dostupností místa, kde lekce/trénink probíhá, zda by ocenil nějaké změny k lepšímu a jaké, jaký je důvod jeho účasti na pohybových aktivitách, apod. Anketa obsahovala otevřené i uzavřené otázky.
3. Metodou stratifikovaného výběru měly být osloveny čtyři organizace - jedna věnující se osobám se zrakovým postižením, druhá věnující se osobám se sluchovým postižením, třetí věnující se osobám s tělesným postižením a čtvrtá věnující se osobám s mentálním postižením. V těchto organizacích, kromě organizace věnující se osobám se sluchovým postižením, byli osloveni klienti účastníci se pohybových aktivit příslušné organizace (počet klientů závisel na aktuální účasti), kteří vyplnili již zmiňovanou doplňkovou anketu ohledně spokojenosti s nabízenými aktivitami.

3.4 Postup práce

Po analýze literárních zdrojů a sepsání přehledu poznatků byli kontaktováni zastupitelé Magistrátu města Brna (MMB) v odboru sociální péče a odboru školství, mládeže a tělovýchovy (OŠMT), kterých jsem se ptala na otázky ohledně procentuálního výskytu osob s postižením na celkový počet obyvatel města Brna a přehled organizací poskytujících pohybové aktivity osobám s postižením na celkový počet volnočasových organizací v Brně. Z referátu pro občany zdravotně postižené jsem se dozvěděla, že evidence občanů se zdravotním postižením na magistrátu není vedena a stejně tak není veden žádný seznam organizací poskytujících pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením. Z odboru školství mládeže a tělovýchovy mi přišla odpověď, že OŠMT MMB nemá k dispozici žádné

evidence organizací poskytujících volnočasové pohybové aktivity občanům se zdravotním postižením, přesto mi byly alespoň poskytnuty seznamy sportovních a volnočasových organizací žádajících o dotace s tím, že mezi nimi bych mohla některé organizace věnující se volnočasovým aktivitám osob se zdravotním postižením najít. Z tohoto dokumentu jsem našla čtrnáct organizací provozujících pohybové aktivity osob se zdravotním postižením, které tvoří základ mého seznamu organizací nabízejících aplikované pohybové aktivity v okrese Brno-město. Další organizace jsem vyhledávala v sociální oblasti, a to z Adresáře organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně vytvořený Odborem sociální péče – Oddělení koncepce a plánování služeb (Magistrát města Brna, 2013). Z tohoto dokumentu bylo nalezeno dalších šest organizací, které by měly poskytovat pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením. Další organizace byly nalezeny prostřednictvím zadávání hesel do internetového vyhledávače Google (hesla: „sport mentálně postižených“, „pohybové aktivity tělesně postižených“, „sportovní organizace neslyšících“, apod.). Dvě další organizace byly díky tomuto vyhledávání nalezeny na stránkách Českého hnutí speciálních olympiád a dvě díky stránkám Českého svazu zrakově postižených sportovců. Poslední organizace byla zahrnuta do seznamu jakožto organizace spolupracující s Fakultou tělesné kultury na akcích pořádaných Katedrou aplikovaných pohybových aktivit. Takto nalezeným organizacím jsem v průběhu března a začátkem dubna 2016 distribuovala ankety určené pro vedení organizací, které zjišťovaly charakteristiku organizace a nabízené aktivity (viz. Přílohy), a to prostřednictvím e-mailu, případně osobním setkáním nebo na základě telefonické komunikace. Dalším krokem bylo vyhledání kontaktů na volnočasové organizace pro děti typu DDM a SVČ, kterých jsem se ptala, jestli nabízejí pohybové kroužky pro děti se zdravotním postižením, pokud ano, byla by jim zaslána stejná anketa. Od těchto zařízení se mi však dostalo odpovědi, že pohybový kroužek přímo určený dětem se zdravotním postižením neposkytují. Na základě získaných informací jsem provedla krátké porovnání a zhodnocení anket určených organizacím a vytvořila seznam organizací, které skutečně nabízejí pravidelné pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením. Z těchto byly dále vybrány čtyři organizace (každá poskytující pohybové aktivity jiné cílové skupině), ve kterých měla být rozdána doplňková anketa určená pro klienty zjišťující jejich názor a spokojenost s nabízenými aktivitami. Z jediné organizace pro osoby se sluchovým postižením, která jim nabízí pravidelnou pohybovou aktivitu - kuželky, přišla v polovině dubna odpověď, že hráčům skončila sezóna a již se neschází, proto byla doplňková anketa určená klientům vyplňována pouze ve třech organizacích. Ve vybrané organizaci Avoy MU Brno byly 10. 4. 2016 vyplňovány osobně ankety s klienty se zrakovým postižením. Vyplňování proběhlo po

dohodě s vedoucí a trenérkou v prostorách, kde probíhají tréninky. Dále byla anketa rozdána hráčům s tělesným postižením po dohodě s trenérkou na tréninku florbalu na vozíku, jehož tým působí při sportovní organizaci Bulldogs Brno, dne 12. 4. 2016. Poslední anketa určená pro osoby s mentálním postižením byla vyplňována osobně s klienty, za pomoci rodičů (případně opatrovníků), v organizaci SPMP Brno. Zde byla anketa vyplňována v průběhu tréninku kuželek dne 18. 4. 2016. Všichni klienti, případně jejich rodiče nebo opatrovníci, byli před vyplněním obeznámeni s tématem bakalářské práce, s jejími cíli a s účelem vyplňování anket a svůj souhlas s účastí stvrdili svým podpisem v informovaném souhlasu.

Výsledky obou anket vlastní konstrukce byly popsány a graficky znázorněny v kapitole Výsledky, tvorba grafů probíhala v programu Microsoft Office Excel 2007.

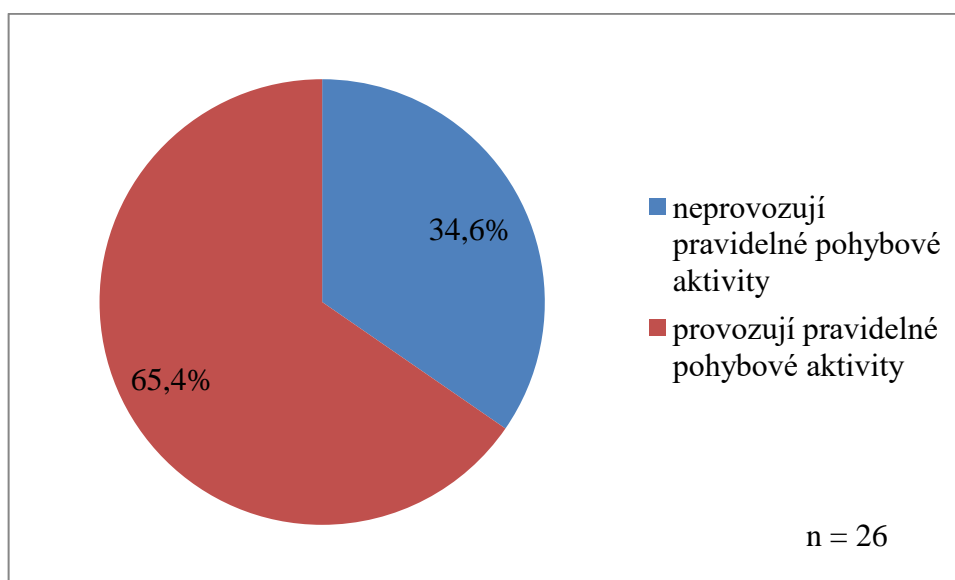
4 Výsledky

Výzkumné šetření prostřednictvím anket a analýzy webových stránek organizací proběhlo v březnu a dubnu 2016. Výsledkem je seznam brněnských organizací nabízejících aplikované pohybové aktivity, jejich charakteristika a nabídka aktivit. Dalším výsledkem je vyhodnocení doplňkové ankety týkající se názorů klientů vybraných organizací na dostatečnost a kvalitu nabízených aktivit a spokojenost s nimi.

4.1 Výsledky ankety určené pro vedení organizací

Prostřednictvím e-mailu bylo osloveno dvacet pět neziskových organizací, dvě střediska volného času (jedno z nich má pobočky po celém Brně) a dům dětí a mládeže (sloučen z drobnějších DDM po celém Brně) – viz Příloha III: Seznam všech oslovených organizací.

Obrázek č. 1: Grafické vyjádření procenta organizací, které skutečně nabízejí pravidelné organizované pohybové aktivity pro osoby se zdravotním postižením.

Z celkových dvaceti osmi obznaných organizací reagovalo dvacet šest a dvě organizace nereagovaly ani na e-mail, ani na snahu o telefonickou komunikaci. Z analýzy výsledků anket se ukázalo, že devět organizací sice určitým způsobem provozuje pohybové aktivity, ale ne pravidelného charakteru (př.: pouze turnaj 2x do roka, turistika několikrát ročně apod.), v případě SVČ a DDM žádné nerealizuje pohybový kroužek speciálně určený pro děti se zdravotním postižením. Proto tyto organizace nebyly zařazeny do výsledného seznamu těch, které skutečně nabízí pravidelné organizované pohybové aktivity pro osoby se zdravotním postižením.

4.1.1 Seznam organizací

1) Avoy MU Brno

Odkaz na webové stránky: <http://www.teiresias.muni.cz/futsal-pn/main.php>.

Cílová skupina: osoby se zrakovým postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: futsal pro nevidomé.

Věkové kategorie: adolescence, dospělost.

Popis: Nezisková organizace (zapsaný spolek), která poskytuje pravidelnou tréninkovou a soutěžní činnost osobám se zrakovým postižením ve futsalu pro nevidomé. Sportovci trénují 2x týdně a trenérskou činnost zajišťují kvalifikovaní trenéři (mezinárodní trenérské zkoušky IBSA). Na místo tréninku mají hráči organizací zajištěný doprovod nebo organizace podporuje jejich samostatnost výukou prostorové orientace.

2) Bulldogs Brno

Odkaz na webové stránky: <http://florbalvozickaru.cz/>, <http://www.bulldogs.cz/>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: florbal na vozíku.

Věkové kategorie: dospělost.

Popis: Nezisková organizace, která se věnuje především zdravým florbalistům, ale poskytuje také možnost osobám s tělesným postižením zapojit se do florbalu na vozíku. Florbalové družstvo se pod vedením zkušené trenérky schází na trénincích 1x týdně v bezbariérové tělocvičně a účastní se i ligových zápasů České federace florbalu vozíčkářů.

3) EPONA Brno

Odkaz na webové stránky: <http://hipoterapie.cz/paravoltiz-epona/>.

Cílová skupina: osoby s mentálním postižením, osoby s kombinovaným postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: paravoltiž.

Věkové kategorie: od předškolního věku až po dospělost.

Popis: EPONA je nezisková organizace sídlící v Brně, tréninky ale probíhají v areálu jezdeckého klubu v Hostěnicích, se kterým organizace úzce spolupracuje. Jak uvádí EPONA na svých webových stránkách, při trénincích, které probíhají 2x týdně, dochází k integraci se zdravými dětmi a tím je zvýšena motivace k lepším výkonům. Paravoltiže se účastní 8 osob s mentálním a s kombinovaným postižením. Oddíl vedou vyškolení cvičitelé jezdectví a pracovníci v sociálních službách ve spolupráci s fyzioterapeutem, hlavní trenérka je cvičitelkou jezdectví a má doktorát z tělesné výchovy a sportu.

4) Kuželkářský klub Moravská Slávia Brno

Odkaz na webové stránky: <http://moravskaslavia.unas.cz/>.

Cílová skupina: osoby se sluchovým postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: kuželky.

Věková kategorie: dospělí.

Popis: Kuželkářský klub Moravská Slávia Brno je neziskovou organizací (zapsaný spolek), která nabízí osobám se sluchovým postižením účastnit se tréninků a turnajů v kuželnách. Aktuálně se této aktivitě účastní 7 hráčů se sluchovým postižením, jejichž oddíl trénuje 2x týdně.

5) ParaCENTRUM FENIX

Odkaz na webové stránky: <http://www.paracentrum-fenix.cz/>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením (získané postižení míchy).

Nabízené pravidelné aktivity: cvičení a posilování.

Věková kategorie: adolescence, dospělost.

Popis: ParaCENTRUM FENIX je neziskovou organizací (zapsaný spolek), která nabízí aktivní využití volného času osobám se získaným postižením míchy. Jako pravidelné pohybové aktivity nabízí jednou nebo dvakrát (v případě zájmu i vícekrát) týdně kondiční cvičení a posilování s dohledem fyzioterapeuta. Aktuálně se těchto pravidelných pohybových aktivit účastní asi 68 členů. ParaCENTRUM nabízí i další aktivity, které však nemají pravidelný charakter a záleží pouze na zájmu klientů - je možné přijít si neorganizovaně zahrát stolní tenis a pokud má někdo zájem, může si vypůjčit handbike nebo si v týmu zahrát curling na koberci, pétanque, atp.

6) Proty boty (sekce Cyranovy boty)

Odkaz na webové stránky: <http://www.protyboty.cz/>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: tanec, pohybové a taneční divadlo.

Věková kategorie: adolescence, dospělost.

Popis: Proty boty jsou neziskovou organizací, pobočnou organizací spolku Cyranovy boty. Jedná se o integrovanou taneční skupinu, věnující se tanci a pohybovému a tanečnímu divadlu. Tuto specifickou taneční skupinu řadím do volnočasových pohybových aktivit, i když se dá přiřadit také k uměleckým aktivitám. V současné době jsou ve skupině čtyři osoby s tělesným postižením a jedna osoba s mentálním postižením, které tančí společně se čtyřmi zdravými tanečníky. Hudební doprovod je dílem jediného živého hudebníka. Tréninky probíhají 1x týdně v bezbariérovém divadle BARKA a vede je kvalifikovaná trenérka a choreografka s řadou zkušeností.

7) SK HOBIT Brno

Odkaz na webové stránky: <http://www.wbasket.cz/index.php/sk-hobit-brno>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: basketbal na vozíku.

Věková kategorie: dospělost.

Popis: SK HOBIT Brno, je neziskovou organizací (zapsaný spolek), která poskytuje možnost osobám s tělesným postižením účastnit se basketbalu na vozíku. Tréninky zhruba patnácti členného týmu probíhají 2x týdně pod vedením zkušeného trenéra. Tým se účastní také soutěží České asociace basketbalu na vozíku. Organizaci zajišťují 2 koordinátoři, k dispozici je i fyzioterapeut a mechanik vozíků.

8) SK Ibsenka

Odkaz na webové stránky: sportovní klub sám o sobě nemá webové stránky.

Cílová skupina: osoby s mentálním postižením (primárně), osoby s tělesným postižením.

Nabízené pravidelné aktivity: atletika, přehazovaná, boccia, plavání

Věkové kategorie: mladší školní věk, starší školní věk, adolescence, dospělost.

Popis: SK Ibsenka je sportovním klubem věnujícím se sportovcům s mentálním postižením, který má své zázemí při MŠ speciální, ZŠ speciální a Praktické škole Ibsenka. Proto se nabízených volnočasových aktivit ve velké míře účastní žáci této školy. Škola jako taková pořádá pro žáky rozličné sportovní i jiné akce, školy v přírodě, má ucelený systém rehabilitace, atd. SK Ibsenka je členem Českého hnutí speciálních olympiád i Českého svazu mentálně postižených sportovců a spolupracuje například s atletickým klubem Univerzita Brno Atletika. Volnočasové sportovní aktivity v rámci klubu jsou vedeny vyškoleným trenérem a speciálním pedagogem s dlouholetou praxí, tréninková činnost probíhá 3x i vícekrát týdně. Kromě uvedených aktivit je zde i možnost stolního tenisu, turistiky, kopané, přizpůsobených sportů, atp.

9) SK Kociánka Brno

Odkaz na webové stránky: <http://skkbrno.webgarden.cz/>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením (primárně), osoby s mentálním postižením.

Nabízené pravidelné aktivity: atletika, boccia.

Věkové kategorie: od předškolního věku až po dospělost.

Popis: SK Kociánka Brno je nezisková organizace poskytující pravidelné pohybové aktivity osobám především s tělesným, ale i s mentálním postižením, a úzce spolupracuje

s Centrem Kociánka. Nabízí možnost využití volného času prostřednictvím trénování atletiky a hry boccia. Tréninky probíhají 3x i vícekrát do týdne. Na webových stránkách organizace můžeme zjistit, že je zde také možnost cyklistiky (bicykly, tricykly, handbiky) a lukostřelby. SK Kociánka Brno je členem České federace Spastic Handicap.

10) SK KONTAKT Brno

Odkaz na webové stránky: <http://www.kontaktbb.cz/skbb>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením (primárně), osoby s mentálním postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zrakovým postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: plavání.

Věkové kategorie: od předškolního věku až po seniory.

Popis: SK KONTAKT Brno je neziskovou organizací (zapsaný spolek), která poskytuje možnost využít volný čas lidí především s tělesným, ale i s jiným zdravotním postižením, prostřednictvím plavání. Tréninky probíhají 3x i vícekrát týdně pod vedením dvou kvalifikovaných trenérů a v tomto školním roce se jich účastní 75 aktivních plavců. Sportovní klub se odvinul z činnosti střediska KONTAKT bB.

11) SK Orbita Brno

Odkaz na webové stránky: nemají webové stránky.

Cílová skupina: osoby se zrakovým postižením.

Nabízené pravidelné aktivity: plavání, goalball, atletika.

Věkové kategorie: mladší školní věk, starší školní věk, adolescence.

Popis: SK Orbita Brno je neziskovou organizací působící při ZŠ a SŠ pro zrakově postižené, tudíž volnočasových aktivit tohoto sportovního klubu se účastní především žáci těchto škol, ale dochází na ně i např. klienti SPC, apod. Díky SK Orbita mohou děti využít svůj volný čas prostřednictvím plavání, goalballu nebo atletiky. Tréninky probíhají 1x týdně pod vedením jednoho lektora a dvou trenérů.

12) Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice – pobočný spolek Brno (SPMP Brno)

Odkaz na webové stránky: <http://www.spmp-brno.cz/o-nas/>.

Cílová skupina: osoby s mentálním postižením (i kombinované postižení).

Nabízené pravidelné aktivity: cvičení chlapců a dívek, kuželky, turistika.

Věkové kategorie: starší školní věk, adolescence, dospělost, seniory.

Popis: SPMP ČR – pobočný spolek Brno je neziskovou organizací (zapsaný spolek) podporující osoby s mentálním postižením. Nabízí těmto osobám pravidelné cvičení (1x týdně), kuželky (1x týdně) a několikrát do měsíce turistiku. Cvičení se účastní 20 lidí, kuželek

35 lidí a turistiku provozuje 30 lidí. Kromě dalších akcí a aktivit organizace pořádá zimní a letní rehabilitační pobyty a letní tábory, kterých se účastní kolem 80 osob s mentálním postižením.

13) Sportovní klub Moravia Brno

Odkaz na webové stránky: <http://skmoravia.cz/>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením.

Nabízené pravidelné aktivity: stolní tenis, atletika, střelba.

Věkové kategorie: dospělost.

Popis: SK Moravia Brno je sportovní klub nabízející osobám s tělesným postižením aktivně využít volného času prostřednictvím stolního tenisu, atletiky a sportovní střelby. Jde o neziskovou organizaci (zapsaný spolek). Největší zájem je o stolní tenis, kterého se účastní 12 klientů, atletiku dělají 3 klienti a sportovní střelbu 2 klienti. Tréninky probíhají jednou týdně pod vedením kvalifikovaných trenérů.

14) Svaz tělesně postižených v České republice – městská organizace Brno

Odkaz na webové stránky: <http://www.stp-brno.cz/>.

Cílová skupina: osoby s tělesným postižením.

Nabízené pravidelné aktivity: zdravotní cvičení a plavání.

Věkové kategorie: dospělost, senioři.

Popis: Svaz tělesně postižených v České republice je neziskovou organizací s celostátním působením. Městská organizace Brno, která je neziskovou organizací (zapsaný spolek), kromě sociálního poradenství a aktivizačních služeb nabízí klientům možnost aktivního využití volného času a tak i možnost zlepšení své tělesné kondice prostřednictvím pravidelného cvičení a plavání. Tyto aktivity probíhají pod dohledem rehabilitační pracovnice a absolventa Fakulty sportovních studií MU Brno.

15) Tandem Brno

Odkaz na webové stránky: <http://tandembrno.org/>.

Cílová skupina: osoby se zrakovým postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: aplikovaný stolní tenis – showdown.

Věkové kategorie: adolescence, dospělost.

Popis: Tandem Brno je neziskovou organizací podporující aktivní trávení volného času osob s těžkým postižením zraku od 15 let. Nabízí možnost zlepšovat své dovednosti v showdownu na trénincích, které probíhají jednou týdně. Této aktivity se v současnosti účastní 10 klientů. Na svých webových stránkách se organizace zmiňuje také o zvukové

střelbě, která nejspíš není pravidelnou aktivitou a v případě zájmu nabízí i možnost zorganizovat rekreační jezdeckví, bruslení či lyžování.

16) TJ Sokol Brno IV ZP

Odkaz na webové stránky: <http://www.kuzelkyp.unas.cz/>.

Cílová skupina: osoby se zrakovým postižením.

Nabízená pravidelná aktivita: kuželky.

Věkové kategorie: dospělí, senioři.

Popis: TJ Sokol Brno IV ZP je neziskovou organizací poskytující osobám se zrakovým postižením využít svůj volný čas prostřednictvím hraní kuželek. V oddíle je v současnosti deset osob. Tréninky probíhají 2x týdně, s jejich vedením se střídají 3 trenéři. Hráči se mohou účastnit i ligových soutěží Českého svazu zrakově postižených sportovců.

17) TyfloCentrum Brno

Odkaz na webové stránky: <http://www.centrumpronevidome.cz/>.

Cílová skupina: osoby se zrakovým postižením.

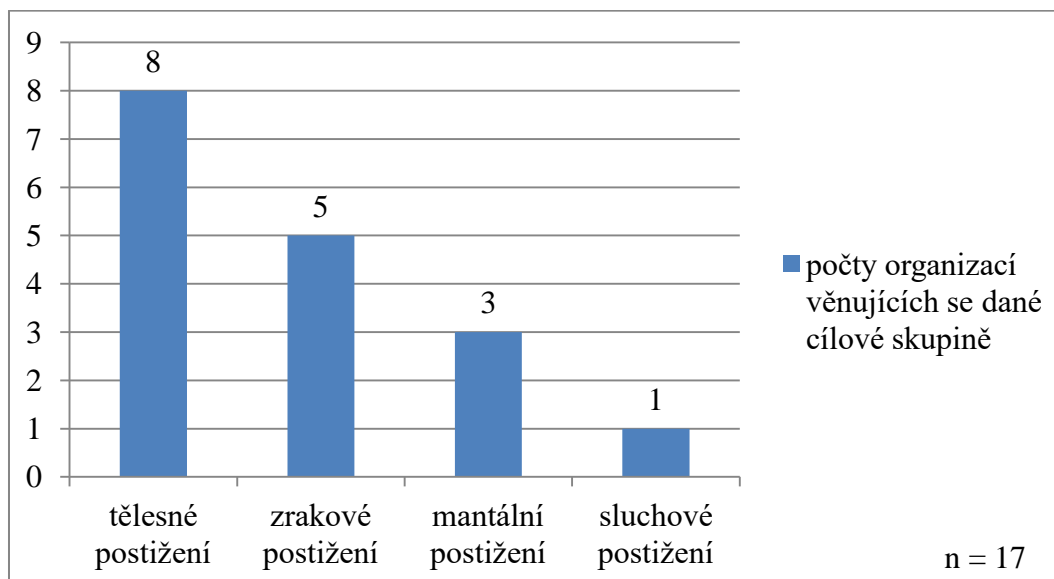
Nabízené pravidelné aktivity: cvičení na židlích, cvičení s prvky jógy, cvičení s prvky orientu, jóga.

Věkové kategorie: dospělost, senioři.

Popis: TyfloCentrum Brno je neziskovou organizací (o. p. s.) pomáhající osobám s postižením zraku zvyšovat kvalitu jejich života. Kromě poradenských, asistenčních, sociálně rehabilitačních a terapeutických služeb, nabízí také aktivizační služby, mezi které jsou zařazeny i pohybové a sportovní aktivity. Klienti se tak mohou 2x týdně účastnit cvičení na židlích, s prvky jógy, s prvky orientu i jógy jako takové. Aktuálně se těchto pohybových programů účastní 12 osob pod vedením kvalifikovaného cvičitele jógy, který je držitelem průkazu cvičitele České asociace sportu pro všechny.

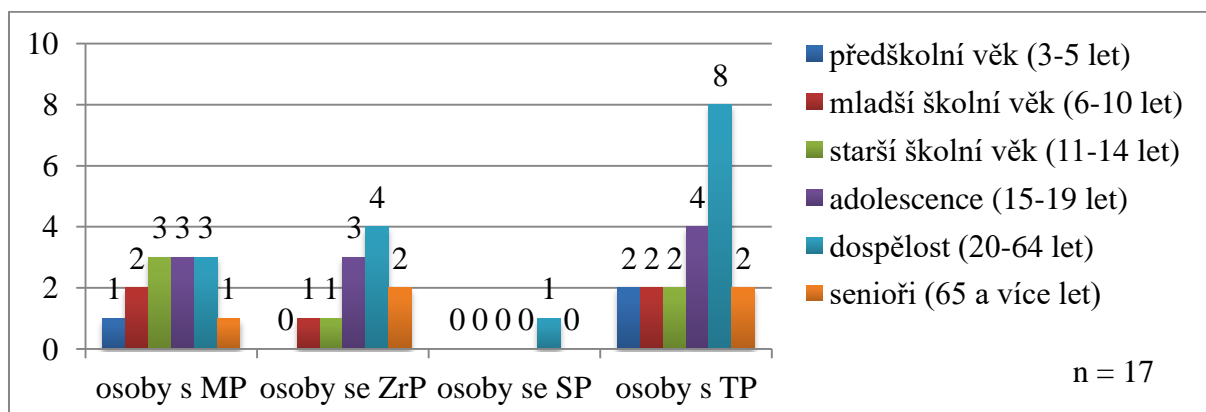
Cílové skupiny a věkové kategorie

Obrázek č. 2: Počty neziskových organizací nabízející pravidelné pohybové aktivity na daný druh postižení.

Z grafu jasně vidíme, že převládající cílovou skupinou, které brněnské organizace nabízejí pravidelné pohybové aktivity, jsou osoby s tělesným postižením. Je třeba dodat, že graf byl vytvářen na základě cílových skupin, které organizace uvádějí jako primární. Tři neziskové organizace se v menší míře věnují i jiným cílovým skupinám, další dvě organizace se věnují také osobám s kombinovaným postižením (mentální a tělesné).

Obrázek č. 3: Věkové kategorie osob se zdravotním postižením, kterým jsou nabízeny pravidelné pohybové aktivity.

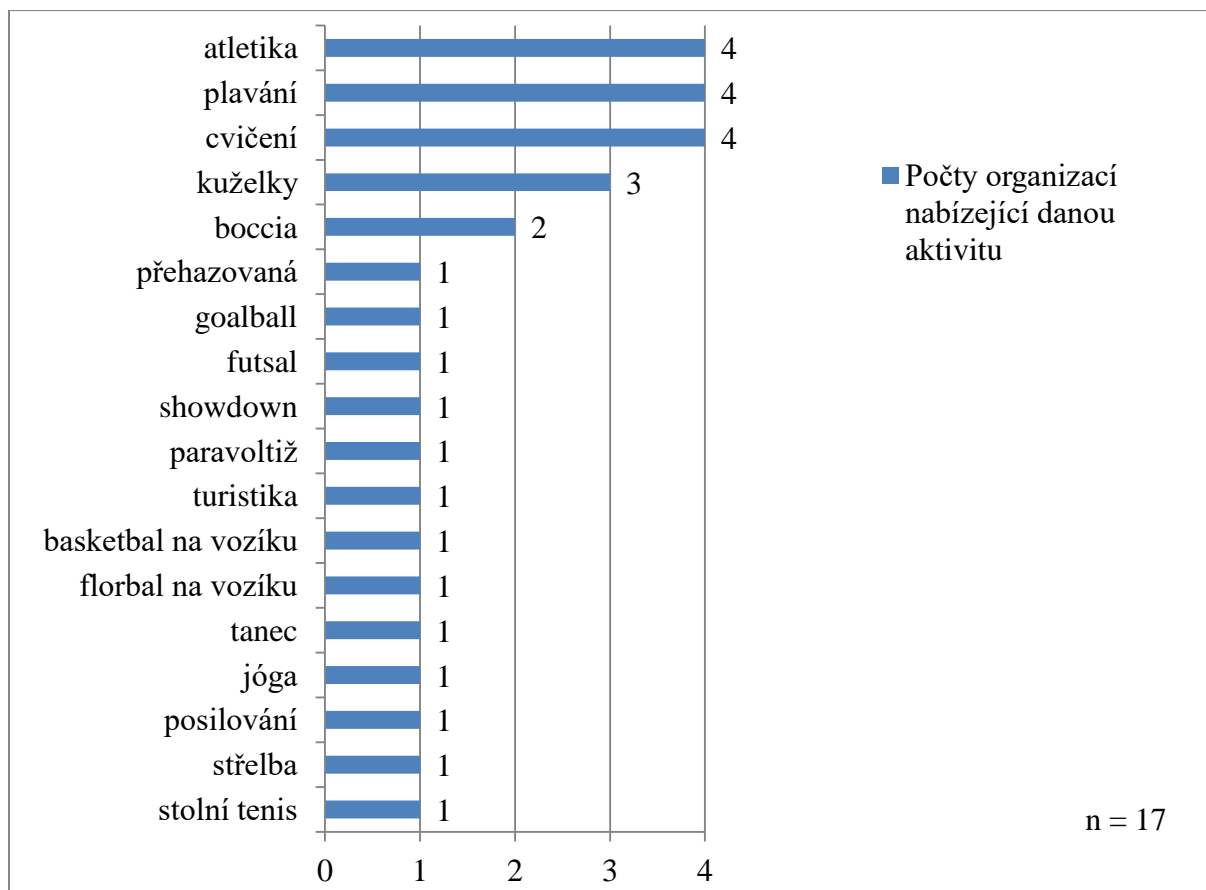

Nejvíce preferovanou věkovou kategorií osob se zdravotním postižením, které jsou pravidelné pohybové aktivity nabízeny, jsou dospělé osoby od 20 do 64 let, a to především u osob s tělesným postižením. Jak můžeme vidět, nejmenší nabídka pravidelných organizovaných aktivit je pro osoby se sluchovým postižením, jediná z nalezených organizací

se věnuje pouze dospělým klientům. U osob se zrakovým postižením je bohužel zcela opomíjena skupina dětí předškolního věku.

Výběr pravidelných aplikovaných pohybových aktivit pro osoby se zdravotním postižením

Obrázek č. 4: Nabízené pohybové aktivity a počty organizací, které je provozují.

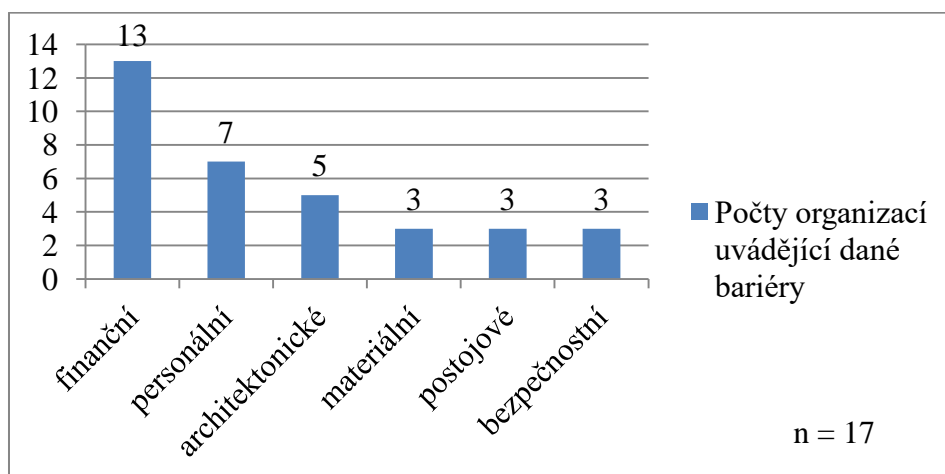
Z výsledků anket určených pro vedoucí organizací vyplynulo, že organizace se celkově věnují nejrozličnějším aktivitám, většina sportovních klubů se však věnuje jen jedné nebo dvěma aktivitám. Pouze čtyři ze sedmnácti organizací nabízejí tři a více pravidelných pohybových aktivit. Jak můžeme vidět z grafu, nejčastěji organizacemi provozovanými aktivitami jsou atletika, plavání a cvičení. Zajímavou aktivitou jsou kuželky, které nabízejí tři organizace, přičemž každá z těchto tří organizací se věnuje jiné cílové skupině (osoby se zrakovým, sluchovým i s mentálním postižením).

Dostupnost organizací

Všichni vedoucí organizací poskytujících možnost pravidelného účasti se pohybových a sportovních aktivit v anketě projevili názor, že jejich organizace je dobře dostupná z hlediska dopravy k budově a dostupnosti bezbariérové MHD. Jedna z organizací vyjádřila možný problém s neúplnou bezbariérovostí zařízení, kde jsou aktivity provozovány.

Bariéry

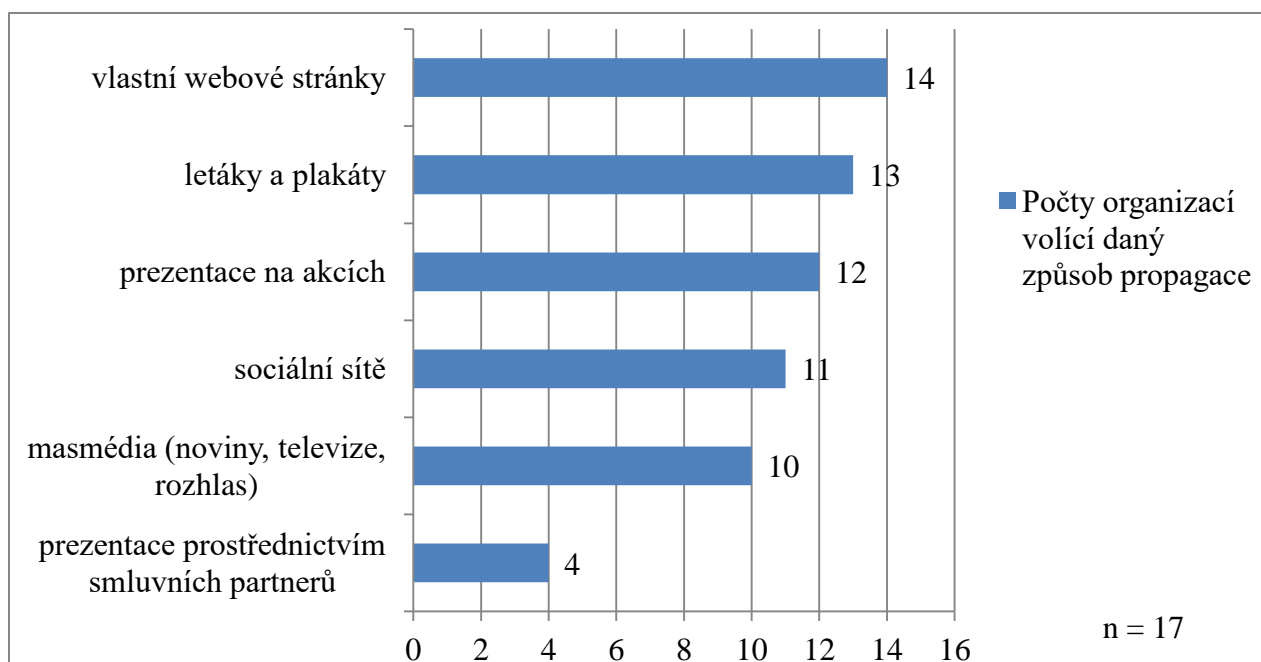
Obrázek č. 5: Grafické znázornění bariér, které organizace považují za omezující v jejich činnosti.

Při otázce, které bariéry organizaci sužují a které by tak zároveň mohly ovlivnit účast klientů na pohybových aktivitách realizovaných organizacemi, většina vedoucích organizací odpovídala, že je hlavně trápí bariéry finanční. Nedostatek finančních prostředků trápí třináct ze sedmnácti organizací. Velkou část organizací trápí i bariéry personální či architektonické. Materiální, bezpečnostní a postojové bariéry byly uváděny zřídka.

Způsob propagace

Obrázek č. 6: Grafické znázornění počtu organizací využívající ke své propagaci dané prostředky:

Kromě tří organizací mají všechny ve výsledném seznamu uváděné organizace vlastní webové stránky, což bývá v dnešní době téměř samozřejmostí. Většina organizací se snaží

propagovat pomocí letáků a plakátů, velká část se také prezentuje na akcích a na sociálních sítích. Nejméně je využívána propagace skrze smluvní partnery.

4.2 Výsledky ankety pro klienty vybraných organizací

Anketa pro klienty Avoy MU Brno

Ankety byly vyplňovány s pěti klienty se zrakovým postižením, kteří se aktivně účastní futsalu nevidomých (*otázka č. 1*). Jednalo se o dospělé muže, dva ve věkové kategorii do 26 let a tři nad 26 let. Všichni se účastní pravidelných tréninků 2x týdně (*otázka č. 2*), každý trénink trvá hodinu a půl (*otázka č. 3*).

Otázka č. 4 – další pohybové aktivity klientů: Všichni hráči futsalu ve svém volném čase provozují i jiné pohybové či sportovní aktivity. Tři hráči se shodli, že pokud je možnost, tak provozují cyklistiku na tandemovém kole, dva hráči se ve volném čase účastní fotbalu a další již každý uváděl jednotlivě – turistika, bowling, bruslení, goalball, cvičení, posilování.

Otázka č. 5 – spokojenost s...: Všichni dotazovaní byli velmi spokojeni s náplní tréninků i jejich délkou trvání, stejně tak s osobností trenéra i s místem konání tréninků a jeho dostupností.

Otázka č. 6 - ocenění případných změn: Většina by neměnila dobu trvání tréninku, vyskytly se však dva názory, že by trénink mohl být o něco delší. Nikdo z dotazovaných by nechtěl méně tréninků týdně, většina by nechtěla ani více tréninků týdně, o což projevil zájem jen jeden z hráčů. O pořízení nového náčiní, náradí nebo pomůcek projevíli zájem dva hráči (např. náčiní na posilování apod.). Nikdo z hráčů by nechtěl měnit trenéra týmu.

Otázka č. 7 – důležitost důvodů pro provozování pohybových aktivit: Důležitost důvodů vedoucích k provozování pohybových aktivit se u každého hráče individuálně lišila. Všichni se však shodli na tom, že je pro ně velmi důležité setkávání se s přáteli prostřednictvím pohybových aktivit. Všichni považují za důležité, až velmi důležité, udržování dobré kondice. Až na jednoho hráče považuje tým za důležité i zvyšování sebevědomí a odpočinek od starostí je pro většinu také velmi důležitý.

Otázka č. 8 – ocenění rozšíření nabídky pohybových aktivit organizací: Hráči futsalu jsou spokojeni s tím, jak to v současnosti je. Pouze dva z hráčů by ocenili, kdyby organizace zařadila do nabídky i jiný sport.

Z odpovědí dotazovaných je znatelné, že s provozováním futsalu jako jejich volnočasovou aktivitou jsou velmi spokojeni. Pokud by organizace měla možnost v budoucnu nabízet i jiné aktivity, nebylo by marné zvážit cyklistiku na tandemových kolech, která byla zmiňována třemi klienty. Po rozhovorech, které jsem s klienty vedla při vyplňování anket, se

ukázalo, že někteří by ocenili nábor dalších hráčů. Padl také názor, že by bylo dobré zvýšit počet futsalových týmů v republice, aby se zvýšil počet zápasů i aby se celkově zvýšila možnost pro lidi se zrakovým postižením aktivně trávit volný čas. Zmíněn byl i celkový problém, že osob s postižením zraku, které chtějí využívat volný čas prostřednictvím pohybových aktivit, je málo.

Anketa pro klienty Bulldogs Brno

Anketa byla vyplněna čtyřmi hráči, kteří se aktivně účastní tréninků florbalu na vozíku (*otázka č. 1*). Účast osob s tělesným postižením při vyplňování anket byla malá z důvodu nízkého počtu hráčů pravidelně docházejících na tréninky i z důvodu aktuální nemocnosti. Přítomní byli čtyři muži – dva ve věkové kategorii od 18 do 26 let a dva v kategorii nad 27 let. Všichni se účastní pravidelných tréninků 1x týdně (*otázka č. 2*), přičemž tréninky trvají více než 60 minut (*otázka č. 3*).

Otázka č. 4 – další pohybové aktivity klientů: Všichni hráči florbalu na vozíku uvedli, že provozují i jiné aktivity. Tři ze čtyř uváděli jako další svůj zájem cyklistiku a mezi jejich odpověďmi bylo i pravidelné posilování nebo stolní tenis. Jeden hráč uvedl, že chodí pravidelně plavat a občas se věnuje basketbalu.

Otázka č. 5 – spokojenost s...: S náplní tréninků a jejich dobou trvání jsou všichni hráči bez pochyby spokojeni, stejně tak s osobností a prací jejich trenérky. S prostředím, ve kterém se tréninky odehrávají, je většina hráčů spokojena, jeden hráč uvedl, že s prostředím je spíše nespokojen. S dostupností tělocvičny jsou všichni hráči spokojeni.

Otázka č. 6 - ocenění případných změn: Nikdo z hráčů by nechtěl měnit dobu trvání tréninku ani trenéra, dva z nich by ocenili, kdyby bylo více tréninků týdně. Všichni hráči by ocenili nové náradí, náčiní či pomůcky pro hru a trénink.

Otázka č. 7 – důležitost důvodů pro provozování pohybových aktivit: Pro všechny hráče je důležité to, aby měli z pohybu a ze hry radost, stejně tak chtějí být dobří ve sportu, setkávat se s přáteli i s novými lidmi, pro většinu je také důležité vyhrávat a všichni si sportováním chtějí dokázat, že na to mají. Jako důležité také označují zlepšování zdraví, udržování dobré kondice i udržování váhy. Důležité pro ně je i to, že si hrou zvyšují sebevědomí a mohou si díky ní odpočinout od starostí.

Otázka č. 8 – ocenění rozšíření nabídky pohybových aktivit organizací: Většina hráčů florbalu je spokojena s tím, jak to je a o rozšíření nabídky pohybových aktivit zájem spíše nemají. Objevil se zde však názor, že by bylo dobré v Brně založit sledge hokejový tým.

Z výsledků anket je znatelné, že hráči florbalu na vozíku jsou s provozovanou aktivitou spokojeni a oceňují práci své trenérky. Všichni si chtějí užívat radost ze hry

a setkávat se na trénincích s přáteli, ale zároveň chtějí být dobří v tom, co dělají. Účast na trénincích i na zápasech bohužel není taková, jak by všichni chtěli, nebylo by proto špatné zorganizovat nábor nových členů, například i prostřednictvím navázání spolupráce s dalšími organizacemi, které se věnují osobám s tělesným postižením. Dalším problémem, se kterým se tým potýká, je finanční stránka. I jeden z hráčů v anketě uvedl, že by bylo třeba větší finanční pomoci od zastřešujícího klubu a stejně tak od města.

Anketa pro klienty SPMP Brno

Anketa byla vyplněna na tréninku kuželek osobně přímo s klienty a jejich rodiči, případně opatrovníky, kteří udělili souhlas a pomáhali klientům pochopit pokládané otázky, případně odpovídali za ně. Anket bylo vyplněno osm. Mezi klienty byly dvě ženy ve věku nad 27 let a šest mužů – čtyři ve věkové kategorii 27 až 62 let, dva ve věku 18 až 26 let. Tito klienti docházejí pravidelně na trénink kuželek (*otázka č. 1*), který se koná jednou týdně (*otázka č. 2*), přičemž klienti jsou rozděleni na dvě skupiny, kde 60 minut trénuje jedna skupina a poté ji vystřídá skupina druhá (*otázka č. 3*).

Otázka č. 4 – další pohybové aktivity klientů: Polovina dotazovaných klientů dochází jednou týdně na cvičení chlapců a dívek, které taktéž poskytuje organizace SPMP Brno. Polovina se pravidelně účastní turistických vycházek, které organizace také pravidelně pořádá. Stejně tak organizace pravidelně pořádá kroužek tanečních o deseti lekcích, který navštěvují dva z dotazovaných. Další odpovědi již byly individuální – tanec, plavání, stolní tenis, běžecké lyžování nebo vodáctví. Mezi klienty byl i jeden, který se dalších pohybových aktivit neúčastní.

Otázka č. 5 – spokojenost s...: Vesměs všichni klienti a jejich rodiče, případně opatrovníci, jsou beze sporu spokojeni s náplní tréninků, dobou trvání tréninku i s vedením tréninků. Všichni konstatovali, že 60 minut na jeden trénink je naprosto dostačující, protože klienti se většinou déle neumějí soustředit na hru. S prostředím kuželny i s její dostupností jsou také všichni spokojeni.

Otázka č. 6 - ocenění případných změn: Většina klientů a jejich rodičů či opatrovníků se shodla na tom, že by nechtěli nic měnit a vyhovuje jim to tak, jak to je. Tři z dotazovaných by možná ocenili, kdyby bylo více tréninků týdně.

Otázka č. 7 – důležitost důvodů pro provozování pohybových aktivit: Dotazovaní považují za důležité - zábavu a radost z pohybu, setkávání se v rámci tréninků s přáteli a známými nebo setkávání se s novými lidmi např. na turnajích. Ve většině případů rodiče uváděli, že si jejich děti/svěřenci příliš neuvědomují důležitost pohybu pro zdraví, udržování kondice nebo váhy, stejně tak jim nezáleží na tom, aby díky pohybovým aktivitám vypadali

dobře. Jen pro dva klienty je důležité vyhrávat. U poslední položky „odpočinout si od starostí“ rodiče uváděli, že jejich děti/svěřenci se žádnými starostmi netrápí.

Otázka č. 8 – ocenění rozšíření nabídky pohybových aktivit organizací: Polovina dotazovaných uvedla jako svůj zájem rozšíření nabídky aktivit plavání. Objevil se i jeden názor, že by bylo dobré, aby kroužek tanečních nebyl jen o deseti lekcích, ale byl provozován v průběhu celého roku. Jinak jsou všichni s nabídkou spokojeni.

Z odpovědí dotazovaných klientů a rodičů, případně opatrovníků, především vyplynulo, že jsou spokojení s tím, jaké možnosti aktivit jim organizace poskytuje. Klienti se aktivit účastní hlavně pro zábavu a proto, že se mohou vidět s přáteli, a jejich rodiče jsou rádi za možnost aktivního trávení volného času jejich dětí. Aby mohly být rozvíjeny další aktivity, bylo by zapotřebí větší množství dobrovolníků a hlavně větší finanční podpora. Vedení organizace je však aktivní a i přes možná úskalí se v současné době snaží zajistit pronájem bazénu, kde by se od příštího roku mohlo provozovat plavání.

5 Diskuse

Vyhledaných organizací bylo celkem dvacet osm. Tento výsledek ale nemůžeme brát jako rozhodující a závazný, protože některé organizace nemusejí být uvedeny v Adresáři organizací působících v sociální oblasti ani nemusejí žádat o dotace a zároveň nemusejí mít webové stránky. Z dvaceti šesti organizací, které odpověděly na e-mail nebo telefonickou komunikaci je polovina ryze sportovních a polovina jsou ty, které se primárně zabývají jinou činností a pohybové aktivity osob se zdravotním postižením realizují jako rekreační zájmovou činnost klientů. Z devíti organizací, které neprovozují pohybové aktivity pravidelně (např. jen turnaj či jiná sportovní událost 2x do roka) je sedm právě těch, které nemají pohybové aktivity jako svoji primární činnost a dvě byly sportovního charakteru - Centrum Tenisu na vozíku Brno sice eviduje sportovce, kteří hrají tenis na vozíku, ovšem jejich počet se za poslední léta snížil a v současnosti evidovaní tenisté trénují pouze individuálně, a zajímavostí pak byl Sportovní klub neslyšících, u kterého by se dalo předpokládat (hlavně z výčtu sportů, které má na svých webových stránkách), že bude vykazovat pravidelnou tréninkovou činnost, ovšem jeho činnost spočívá nejspíš jen v pořádání občasných sportovních akcí.

Jedním z cílů práce byla komparace nabídky pohybových aktivit organizací. Z výsledků je možné vidět, že nabízené pohybové aktivity jsou opravdu velmi rozličné a nebylo by na místě je mezi sebou porovnávat, která je lepší či horší. Pokud porovnáme nabízené aktivity ve výzkumném šetření s publikacemi některých autorů, ve kterých můžeme nalézt příklady aplikovaných pohybových aktivit (např.: Janečka, 2012; Kudláček, et al, 2013; Panská, 2013; atd.), v takových publikacích většinou najdeme aktivity pouze z oblasti sportu. Ve výzkumném šetření však zahrnují i pohybové aktivity, které se do oblasti sportu obvykle nezařazují – např.: turistika, tanec, cvičení a posilování, jóga.

Nabízené aktivity se mohou kvalitativně lišit už tím, na jakou oblast volnočasových pohybových aktivit se organizace, která aktivitu nabízí, orientuje. Jestli je to ryze sportovní klub orientovaný na výkony členů nebo nezisková organizace primárně poskytující různé poradenství a aktivizační služby, která nabízí pohybové aktivity pouze jako doplňkovou činnost, při níž se mohou klienti setkávat a zároveň si udržovat kondici. Spokojenost klientů s nabízenými aktivitami se také odvíjí od jejich preferencí a zájmů. Klientům záleží i na dostupnosti nabízených aktivit, která, jak uvádějí vedoucí organizací, je v Brně dobrá. O dostupnosti pohybových aktivit píše i Kornatovská (2014), která uvádí, že kde je vysoká dostupnost řízených pohybových aktivit, je zesilován zájem účastnit se těchto aktivit, a zároveň je vyvolána vyšší nabídka řízených pohybových aktivit. Porovnáním výsledků

anket a webových stránek jednotlivých organizací si troufám tvrdit, že nabídka pohybových aktivit pro cílové skupiny v Brně v současné době nevzrůstá.

Ve výsledném seznamu organizací jsem u každé uváděla nabízené pravidelné pohybové aktivity, které kontaktované organizace uváděly ve vyplněné anketě. Při prostudování webových stránek organizací jsem se však setkala s tím, že na internetu organizace uvádějí aktivit více, což značí buď fakt, že některé webové stránky nejsou obnoveny nebo že ne všechny nabízené aktivity na www jsou pravidelné.

Zajímavá je oblast vzdělání trenérů, lektorů a cvičitelů, která byla také součástí ankety určené vedením organizací. Z odpovědí na příslušnou otázku bylo možné vypožorovat, že v ryze sportovních organizacích působí kvalifikovaní trenéři, kdežto v neziskových organizacích, které pohybové aktivity nabízejí pouze jako rekreační, obvykle s hlavním cílem socializace klientů, se vedení organizace často spokojuje s osobou, která je ochotna vést lekce či tréninky a není pro ně podstatou, jaké má vzdělání.

Dalším poznatkem z ankety pro vedení organizací bylo, že jen velmi malá část organizací využívá způsob propagace prostřednictvím smluvních partnerů. Z toho můžeme usuzovat, že mezi brněnskými neziskovými organizacemi poskytujícími pohybové aktivity pro osoby se zdravotním postižením je nejspíš malá provázanost. Přitom vzájemná spolupráce by některým organizacím mohla prospět.

Problematické bylo řešení doplňkové ankety pro vybrané čtyři organizace, z nichž se každá zaměřuje na jinou cílovou skupinu. Samotné vyplňování ankety, které bylo řešeno domluvou s vedoucími, případně trenéry, na osobním setkání s klienty a vyplňování v době tréninku, v mnoha případech nebylo oznámeno všem osobám, které by anketu mohly vyplnit, tudíž konečný počet vyplněných anket byl velmi nízký. Snažila jsem se vytvořit výsledky a nějaké krátké hodnocení, ale aby mělo větší váhu, musel by být počet vyplněných anket daleko vyšší. Problémem této ankety byla také jediná zmapovaná organizace věnující se pravidelné aktivitě osob se sluchovým postižením, která v době šetření již ukončila sezónu, tudíž jsem neměla příležitost se sejit se všemi hráči a anketu (speciálně upravenou pro osoby se sluchovým postižením) jim rozdat k vyplnění. Nízký počet organizací, které poskytují pravidelné pohybové aktivity, může být ovlivněn už tím, jak osoby se sluchovým postižením sami sebe identifikují. Např.: Menšová a Panská (2013) zmiňují, že lidé inklinující ke komunitě Neslyšících jsou v mnoha případech komunitou ovlivněni i při výběru možností trávení volného času. Je také možné, že většina osob se sluchovým postižením v Brně sportuje individuálně nebo jsou integrovány v organizacích soustředujících se na intaktní populaci.

6 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo sestavení seznamu brněnských organizací, které nabízejí využití volného času prostřednictvím pravidelných pohybových aktivit osobám se zdravotním postižením, přičemž cílovými skupinami byly osoby s mentálním, tělesným, zrakovým a sluchovým postižením. Celkem bylo zmapováno 28 organizací, které nějakým způsobem nabízí pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením, z těch odpovědělo 26, přičemž se ukázalo, že pouze 17 z těchto organizací nabízí skutečně pravidelné organizované pohybové aktivity. Těchto 17 organizací bylo uvedeno ve výsledném seznamu.

Dílčím cílem byla komparace nabídky služeb brněnských organizací. Porovnání nabídky jde však jen těžko realizovat, protože mapované organizace se velmi lišily už svým charakterem. Některé z nich byly přímo sportovní kluby zaměřující se na sportovní aktivity a výkony klientů, jinde šlo o neziskové organizace, které mají pohybové aktivity jako doplňkovou, rekreační činnost. Jedna z výzkumných otázek se zabývala tím, jaká je nabídka volnočasových pohybových aktivit pro osoby se zdravotním postižením ve městě Brně. Každá organizace se vesměs věnovala jiným pohybovým aktivitám, každá měla svoji specifickou nabídku, proto je výběr aktivit v Brně široký (viz. Výsledky, odstavec Výběr pravidelných aplikovaných pohybových aktivit...), ale opět záleží na zaměření dané organizace.

Doplňkovým dílčím cílem a zároveň jednou z výzkumných otázek bylo posouzení názorů klientů na dostatečnost nabídky služeb v rámci trávení volného času prostřednictvím aplikovaných pohybových aktivit. Spokojenost s provozovanými aktivitami a názory klientů byly nakonec zjišťovány pouze ve třech ze čtyř vybraných organizací, z nichž se každá věnuje jiné cílové skupině. Zmapovat se ale podařilo jen jednu organizaci věnující se pravidelné pohybové aktivitě osob se sluchovým postižením, která v době řešení anket určených klientům ukončila sezónu a nebyla možnost se s těmito lidmi sejit. Nicméně z anket, které byly provedeny v organizacích Avoy MU Brno, Bulldogs Brno a SPMP Brno, je evidentní, že klienti jsou s provozovanými aktivitami velmi spokojeni a většina by nechtěla nic měnit. Vyskytlo se jen pár názorů, jaké další aktivity by byly přínosné – pro osoby s tělesným postižením by bylo přínosem např. založení sledge hokejového týmu nebo pro osoby s mentálním postižením zařídit pravidelné plavání, což již daná organizace řeší. Pokud by však byla vyšší účast při vyplňování anket, výsledky by se mohly lišit.

Jednou z výzkumných otázek byla také dostupnost volnočasových pohybových aktivit. Otázka dostupnosti z hlediska dopravy k budově a dostupnosti bezbariérové MHD byla řešena v anketě určené vedení organizací. Všichni dotazovaní uváděli, že dostupnost je dobrá, někteří

přímo uvedli, že v Brně je dobrý systém bezbariérové MHD. Podobná otázka byla také v anketě určené klientům, kde většina zaškrtnla dobrou dostupnost místa konání tréninků.

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá mapováním brněnských organizací nabízející aplikované pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením v Brně. Hlavním cílem bylo především vytvořit seznam organizací, které tyto aktivity nabízejí pravidelně v rámci trávení volného času osob se zdravotním postižením.

V teoretické části jsem se zabývala charakteristikou osob se zdravotním postižením, pojmem aplikované pohybové aktivity a zaměřením tohoto oboru ať už v rámci sportu či pohybové rekreace. Poté jsem již popisovala pohybové aktivity osob tělesným, mentálním, zrakovým a sluchovým postižením, uvedla jsem příklady organizací zabývajících se sportem vybraných cílových skupin a uvedla jsem některé vybrané sporty, které dané cílové skupiny mohou provozovat.

Praktická část mapovala brněnské organizace, které nabízejí pravidelné pohybové aktivity osobám se zdravotním postižením. Nejprve byla prostřednictvím ankety určené provedení organizací zjišťována charakteristika organizací a jejich nabídka pravidelných pohybových aktivit. Z výsledků této ankety vznikl seznam organizací, přičemž u každé je uvedena cílová skupina, pro kterou jsou aktivity určeny, nabízené pravidelné pohybové aktivity, věkové kategorie, pro které jsou aktivity provozovány, popis aktivit organizace a v neposlední řadě u každé organizace najdete odkaz na její webové stránky. Pod tímto seznamem jsem řešila některé další otázky z ankety, které se týkají cílových skupin a věkových kategorií, výběru pravidelných aplikovaných pohybových aktivit, dostupnosti z hlediska dopravy k budově a bezbariérové MHD, bariér, které organizace považují za problémové a způsobů, jakými se organizace propagují. Nejvíce preferovanou cílovou skupinou jsou osoby s tělesným postižením, naopak nejméně je organizací nabízejících pohybové aktivity osobám se sluchovým postižením. Výběr pravidelných pohybových aktivit pro osoby se zdravotním postižením je poměrně široký a každá organizace se věnuje svým specifickým aktivitám. Dostupnost míst, kde se konají tréninky či lekce, je z pohledu vedoucích organizací i z pohledu klientů vybraných organizací dobrá. Nejčastěji uváděnými bariérami, které organizace uvádějí jako problémové, jsou bariéry finanční, pak personální nebo architektonické. Ze zmiňovaných způsobů propagace jsou nejčastěji voleny webové stránky, letáky a plakáty i sociální sítě. Nejméně je využívána propagace prostřednictvím smluvních partnerů, což může značit malou provázanost mezi brněnskými organizacemi.

Dále jsem uvedla výsledky doplňkové ankety určené klientům vybraných organizací, která zjišťovala jejich spokojenost s nabízenými aktivitami a další jejich názory na pohybové

aktivity. Tato anketa byla provedena jen ve třech organizacích. Většina klientů je s nabízenými aktivitami velmi spokojena, návrhy na zlepšení se vyskytly jen v malé míře.

Summary

This thesis deals with mapping the Brno organizations that offer adapted physical activity for persons with disabilities in Brno. The main goal was to create a list of organizations that offer these activities regularly at the leisure time of persons with disabilities.

In the theoretical part, I focused on the characteristics of persons with disabilities, the term Adapted Physical Activity and the focus of this discipline, whether in sport or physical recreation. Then I described the physical activity of people with physical, mental, visual and hearing disabilities, I gave examples of organizations dealing with sport selected target groups and I introduced some selected sports that the target groups can do.

In the practical part I mapped Brno organizations that offer regular physical activity for persons with disabilities. First, it was through a questionnaire designed to management of organizations surveyed characteristics of organizations and their offer of regular physical activity. From the results of this questionnaire was created a list of organizations, with each organization is presented a target group for which the activities are intended, offer of regular physical activity, age categories, a description of the organization's activities and ultimately with each organization a link to its website. Under this list, I dealt with some additional questions from the questionnaire that relate to the target groups and ages, selection of regular adapted physical activity, availability of transport to the building and of a barrier-free public transport, barriers that organizations deemed problematic and the ways in which the organizations promote themselves. People with physical disabilities are the most preferred target group and it is not enough organizations that offer physical activity for persons with hearing disabilities.

The selection of regular physical activity for people with disabilities is quite wide, and each organization is devoted to its specific activities. Availability of places, where they held training sessions or lessons, is good from the perspective of management of organizations as well as from the perspective of clients of selected organizations. The most commonly cited barriers that organizations deemed problematic are financial, personnel or architectural barriers. Of the methods of promotion are most commonly chosen website, leaflets and posters, and social networks. Promotion through contractors is the least used, that may indicate less interconnection among Brno organizations.

I also gave the results of the survey for clients of selected organizations, which examined their satisfaction with the activities offer and further their views on physical

activity. This survey was carrying out in only three organizations. The most of clients are very satisfied with the activities that are offered, suggestions for improvements occurred not much.

Referenční seznam

- Bartoňová, R. & Rybová, L. (2013). Letní outdoorové aktivity. In M. Kudláček, et al. (Eds.). *Aplikované pohybové aktivity osob s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Bartoňová, R. (2013). Zimní outdoorové aktivity. In M. Kudláček, et al. (Eds.). *Aplikované pohybové aktivity osob s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Bláha, L. (2010). *Pohybové aktivity a zrakové postižení, problémy a možnosti*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.
- Bruthansová, D., & Jeřábková, V. (2012). *Možnosti řešení sociálních důsledků zdravotního postižení – synergické efekty a bílá místa současné právní úpravy*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
- České hnutí speciálních olympiád (n. d.). *Plavání*. Retrieved 29. 2. 2016 from the World Wide Web: <http://www.specialolympics.cz/sporty/plavani-informace/>.
- České hnutí speciálních olympiád (n. d.). *Volejbal*. Retrieved 29. 2. 2016 from the World Wide Web: <http://www.specialolympics.cz/sporty/volejbal-informace/>.
- České hnutí speciálních olympiád (n. d.). *Přehazovaná*. Retrieved 29. 2. 2016 from the World Wide Web: <http://www.specialolympics.cz/sporty/prehazovana/>.
- Górny, M., Hendrychová, I., & Čmelíková, J. (2011). Goalball – základy sportovní hry pro osoby se zrakovým postižením. In J. Čmelíková, M. Górny, I. Hendrychová, V. Karásková, J. Válek, & J. Wittmannová (Eds.). *Trochu jiné hry*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Gregor, M., Honzátková, L., Pokuta, J., & Vyskočil, T. (2013). Posilování vozíčkářů. In M. Kudláček, et al. (Eds.). *Aplikované pohybové aktivity osob s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Hrouda, T., & Rybová, L. (2010). Sport v životní dráze člověka s tělesným postižením. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*. 1(2), 56-61.
- International Blind Sport Federation (2012). *IBSA Classification Rules and Procedures*. Retrieved 18. 9. 2015 from the World Wide Web: <http://www.ibsasport.org/documents/files/68-1-IBSA-Classification-Rules-and-Procedures.pdf>.
- International Comettee of Sports for the Deaf (2008). *Audiogram Regulations*. Retrieved 21. 10. 2015 from the World Wide Web: <http://csns-sport.cz/wp-content/uploads/2015/07/augiogram-icsd-regule-peklad-cz.pdf>.

- Janečka, Z. (2012). *Vybrané kapitoly ze sportu osob se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Janečka, Z. (2012). Sport osob se zrakovým postižením. In Z. Janečka, et al. (Eds.). *Vybrané kapitoly ze sportu osob se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O. (2007). *Aplikované pohybové aktivity v zimní přírodě*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O. (2011). APA jako vědní disciplína. In O. Ješina, Z. Hamřík, et al. (Eds.). *Podpora aplikovaných pohybových aktivit v kontextu volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O. (2011). Determinanty ovlivňující plánování APA ve volném čase. In O. Ješina, Z. Hamřík, et al. (Eds.). *Podpora aplikovaných pohybových aktivit v kontextu volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O. (2011). Klasifikace osob se speciálními potřebami ve vztahu k pohybovým aktivitám. In O. Ješina, Z. Hamřík, et al. (Eds.). *Podpora aplikovaných pohybových aktivit v kontextu volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O., & Hamřík, Z. (2011). Význam pohybových aktivit pro osoby se speciálními potřebami. In O. Ješina, Z. Hamřík, et al. (Eds.). *Podpora aplikovaných pohybových aktivit v kontextu volného času*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2009). Modifikace pohybových aktivit pro participaci dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením v integrované školní tělesné výchově. *Speciální pedagogika*, 19(3), 227-237.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2013). *Integrovaná tělesná výchova, rekreace a sport*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2014). *Integrovaná tělesná výchova, rekreace a sport*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ježorská, Š. (2014). Osobnost jedince s postižením. In H. Kisvetrová, & Š. Ježorská (Eds.). *Osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Karásková, V. (2000). *Zábavná cvičení s mentálně postiženými dětmi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kissow, A. M., & Singhammer, J. (2012). Participation in physical activities and everyday life of people with disabilities. *European Journal of Adapted Physical Activity*, 5(2), 65-81.

- Kornatovská, Z. (2014). *Dostupnost, organizace a zdravotně - sociální benefity řízených pohybových aktivit u dětí s disabilitou* (disertační práce). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.
- Kudláček, M. (2011). Aplikované pohybové aktivity v evropském kontextu. *Tělesná kultura*, 34(2), 8-18.
- Kudláček, M. (2012). Sledge hokej. In Z. Janečka, et al. (Eds.). *Vybrané kapitoly ze sportu osob se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kudláček, M. (2013). Sport osob s tělesným postižením. In M. Kudláček, et al. (Eds.). *Aplikované pohybové aktivity osob s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kudláček, M., et al. (2013). *Základy aplikovaných pohybových aktivit*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kurková, P. (2012). Pohybová aktivita a sport osob se sluchovým postižením. In Z. Janečka, et al. (Eds.). *Vybrané kapitoly ze sportu osob se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Magistrát města Brna (2013). *Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně*. Retrieved 31. 3. 2016 from the World Wide Web:
https://socialnipece.brno.cz/useruploads/files/kpss/adres%C3%A1%C5%99_organizac%C3%AD_p%C5%AFsob%C3%ADc%C3%ADch_v_soci%C3%A1ln%C3%AD_oblasti_ve_m%C4%9Bst%C4%9B_brn%C4%9B.pdf.
- Menšová, J., & Panská, S. (2013). Volný čas jako součást životního stylu osob se sluchovým postižením. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 4(1), 53-60.
- Michalík, J. (2011). *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, s. r. o.
- Novosad, L. (2011). *Tělesné postižení jako fenomén i životní realita*. Praha: Portál, s. r. o.
- Panská, S. (2013). *Aplikované pohybové aktivity osob se sluchovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Podešva, L. (2007). *Manuál zaměřený na integraci osob se zdravotním postižením do společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Tilinger, P., Lejčarová, A., et al. (2012). *Sport osob s intelektovým postižením*. Praha: Karolinum.
- Titl, Z., Zaatar, A. M. Z., & Ješina, O. (2011). Vliv sportovních aktivit na kvalitu života osob s transfemorální amputací. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 2(1), 61-67.
- Trnka, V. (2012). *Charakteristika a organizace sportu osob se zrakovým postižením v České republice*. Praha: Karolinum.

- Válek, J. (2011). Basketbal na vozíku. In J. Čmelíková, M. Górný, I. Hendrychová, V. Karásková, J. Válek, & J. Wittmannová (Eds.). *Trochu jiné hry*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Válková, H. (1992). *Atletika je i hra*. Olomouc: HANEX.
- Válková, H. (2012). Sport osob s mentálním postižením. In Z. Janečka, et al. (Eds.). *Vybrané kapitoly ze sportu osob se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Válková, H. (2012). *Teorie aplikovaných pohybových aktivit pro užití v praxi I*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Wittmannová, J. (2011). Boccia. In J. Čmelíková, M. Górný, I. Hendrychová, V. Karásková, J. Válek, & J. Wittmannová (Eds.). *Trochu jiné hry*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- World Health Organization (2001). *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Legislativní dokumenty:

- OSN. (2006). Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Retrieved 18. 11. 2015 from the World Wide Web: <http://www.nrzp.cz/dokumenty-odkazy/mezinarodni-dokumenty.html>

Přílohy

Příloha I – anketa vlastní konstrukce určená vedoucím organizací.

Příloha II – doplňková anketa vlastní konstrukce určená klientům vybraných organizací.

Příloha III – seznam všech oslovených organizací.

PŘÍLOHA I:

Organizace:..... Měsíc a rok sběru dat:.....

(Pozn.: Anketu vytvořili Daniela Šamšulová a Michal Šmíd pro účely získání dat k bakalářské práci na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci)

Prosíme Vás o vyplnění ankety za účelem získání dat k bakalářské práci týkající se mapování organizací, které nabízejí aplikované pohybové aktivity v oblasti sportu a pohybové rekreace. Svě odpovědi, prosím, zaznamenávejte křížkem do příslušného políčka, u otevřených otázek popište vlastními slovy.

Osobami se zdravotním postižením, případně cílovou skupinou, jsou myšleny osoby s postižením zrakovým, sluchovým, mentálním nebo tělesným. Pravidelnou pohybovou aktivitou je myšlena sportovní či rekreačně-pohybová aktivita realizovaná v pravidelném časovém intervalu, např. 1x týdně.

V případě zájmu Vám budou výsledky průzkumu po obhájení bakalářské práce zaslány na Vámi uvedený e-mail:

- zašlete mi výsledky průzkumu na e-mail:.....
 nemám zájem o výsledky průzkumu

1) Jaký typ organizace je ta Vaše? (Připište prosím konkrétní druh – spolek, obecně prospěšná společnost, nadace, ústav, příspěvková organizace, s.r.o., a.s. nebo jiné.)

- zisková nezisková
-

2) Realizuje Vaše organizace nějakou pravidelnou pohybovou aktivitu/pravidelné pohybové aktivity pro osoby se zdravotním postižením? Pokud ANO, napište jakou/jaké:

- ano ne
-

3) Pro kterou cílovou skupinu organizujete pravidelnou pohybovou aktivitu/pravidelné pohybové aktivity? (Možno zaškrtnout více odpovědí.)

- osoby se zrakovým postižením osoby se sluchovým postižením
 osoby s mentálním postižením osoby s tělesným postižením

Pokud jste zaškrtnli více možností, vypište prosím, které cílové skupině se věnujete primárně:.....

4) Pro jakou věkovou kategorii osob se zdravotním postižením realizujete pohybové aktivity? (Možno zaškrtnout více odpovědí, roky v závorce jsou orientační.)

- předškolní věk (3 – 5 let) adolescence (15 – 19 let)
 mladší školní věk (6 – 10 let) dospělost (20 – 64 let)
 starší školní věk (11 – 14 let) senioři (65 let a více)

5) Jak často realizujete pravidelné pohybové aktivity?

- 1x týdně 3 a více krát týdně
2x týdně několikrát měsíčně

6) Napište prosím, alespoň přibližně, kolik klientů se účastní jednotlivých aktivit.

.....
.....
.....

Otočte na další stránku

7) **Myslíte, že je Vaše organizace dobře dostupná? (Berte z hlediska dopravy k budově, dostupnosti bezbariérové MHD, vysvětlete.)**

ano ne nevím

.....
.....

8) **Existují nějaké bariéry, které by mohly ovlivňovat účast klientů na pohybových aktivitách realizovaných Vaší organizací? (Možno zaškrtnout více odpovědí.)**

architektonické materiální finanční
 personální postojové bezpečnostní

Jiné, prosím, uveďte:

9) **Kdo ve Vaší organizaci vede pravidelné pohybové aktivity? Doplněte číslicí, kolik daných pozic ve Vaší organizaci pracuje, a vypište, jaké konkrétní aktivity vedou. (Možno zaškrtnout více odpovědí.)**

koordinátor:.....

vedoucí (programu, sekce):.....

instruktor (lektor, cvičitel):.....

trenér:.....

10) **Napište prosím, jaké vzdělání mají pracovníci Vaší organizace. (Licence, kurzy, vysokoškolské vzdělání – pokud možno napsat obor či kombinaci oborů, atp.)**

koordinátor:.....

vedoucí (programu, sekce):.....

instruktor (lektor, cvičitel):.....

trenér:.....

11) **Jakým způsobem Vaší organizaci propagujete? (Možno zaškrtnout více odpovědí.)**

vlastní webové stránky masmédiá (noviny, televize, rozhlas)
 sociální sítě prezentace na akcích
 letáky a plakáty prezentace skrze smluvní partnery

Děkujeme za Váš čas a spolupráci při vyplňování ankety!

V případě jakýchkoliv otázek kontaktujte autorku bakalářské práce, Danielu Šamšulovou, na e-mail samsulova.daniela@centrum.cz.

PŘÍLOHA II:

Organizace: Měsíc a rok sběru dat:

(Pozn.: Anketu vytvořili Daniela Šamšulová a Michal Šmíd pro účely získání dat k bakalářské práci na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci)

Prosíme Vás o vyplnění anketu za účelem získání dat k bakalářské práci týkající se mapování organizací, které nabízejí aplikované pohybové aktivity v oblasti sportu a pohybové rekreace. Své odpovědi, prosím, zaznamenávejte křížkem do příslušného políčka, u otevřených otázek popište vlastními slovy.

Pohlaví: muž žena
Věk: méně než 18 27 – 62 let
18 – 26 let 63 a více let

1) Vypište jednu pravidelnou pohybovou aktivitu, kterou provozujete v rámci Vámi navštěvované volnočasové organizace.

2) Jak často výše zmíněnou aktivitu provozujete?

1x týdně 3 a více krát týdně
2x týdně několikrát měsíčně

3) Jak dlouho trvá jedna lekce/trénink?

do 30 minut 60 minut a více
30 – 60 minut

4) Jaké další pohybové aktivity ve svém volném čase provozujete? Jedná se o pravidelné týdenní nebo měsíční aktivity nebo jen jednorázové (např. jednou nebo dvakrát do roka)? Pokud jich děláte víc, prosím doplňte.

Pravidelné -

Jednorázové -

5) Zaškrtněte prosím, jak jste spokojeni s:

	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
náplní lekce/tréninku	☐	☐	☐	☐
dobou trvání lekce/tréninku	☐	☐	☐	☐
Vaším trenérem/lektorem	☐	☐	☐	☐

	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
prostředím, ve kterém lekce /trénink probíhá	☐	☐	☐	☐
dostupností místa konání lekce/tréninku	☐	☐	☐	☐

6) Ocenili byste u provozované aktivity tyto případné změny?

	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
doba trvání jedné lekce/tréninku	☐	☐	☐	☐
více lekcí/tréninků týdně	☐	☐	☐	☐
méně lekcí/tréninků týdně	☐	☐	☐	☐
nové nářadí, náčiní, pomůcky	☐	☐	☐	☐
změna trenéra/lektora	☐	☐	☐	☐

Pokud máte jiné návrhy úprav, vypište je prosím:

7) Zaškrtněte prosím, v jaké míře jsou pro Vás důležité tyto důvody pro provozování pohybových aktivit ve Vašem volném čase:

	Velmi důležité	Důležité	Nedůležité
Pohyb pro zábavu/pro radost	☐	☐	☐
Být dobrý(á) ve sportu	☐	☐	☐
Vyhrávat	☐	☐	☐
Seznámit se s novými lidmi	☐	☐	☐
Setkávat se s přáteli	☐	☐	☐
Zlepšit své zdraví	☐	☐	☐
Udržovat dobrou kondici	☐	☐	☐

	Velmi důležité	Důležité	Nedůležité
Udržovat svoji váhu	☐	☐	☐
Vypadat dobře	☐	☐	☐
Dokázat si, že na to mám	☐	☐	☐
Zvyšovat své sebevědomí	☐	☐	☐
Odpočinout si od starostí	☐	☐	☐

8) Ocenili byste, kdyby organizace rozšířila nabídku volnočasových pohybových aktivit? Uveďte prosím, o které aktivity či programy byste měli zájem.

- Ano, mám zájem o:
 - Nevím.
 - Ne, s nabídkou jsem spokojen.
-

Děkujeme za Váš čas a spolupráci při vyplňování ankety.

PŘÍLOHA III:

Seznam všech oslovených organizací					
	Název organizace	Cílová skupina	Pravidelné pohybové aktivity	Zdroj nalezení	Sídlo organizace
1.	Avoy MU Brno	osoby se zrakovým postižením	ano	Dotace TV a sport 2015	Klímova 11, Brno
2.	Bulldogs Brno	osoby s tělesným postižením	ano	Dotace TV a sport 2015	Střední 26, Brno
3.	Český tenisový svaz vozíčkářů	osoby s tělesným postižením	ne	Dotace TV a sport 2015	Sv. Čecha 40
4.	DDM Helceletka		ne pro cílové skupiny	vyhledávání v Googlu	Helceletova 4, Brno
5.	Epona Brno	osoby s mentálním postižením (s kombinovaným postižením)	ano	Dotace TV a sport 2015	Bratislavská 21, Brno
6.	Kuželkářský klub Moravská Slávia Brno	osoby se sluchovým postižením	ano	Dotace TV a sport 2015	Vojtova 12, Brno
7.	Liga vozíčkářů	osoby s tělesným postižením	ne	Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně	Bzenecká 23, Brno
8.	Organizace nevidomých	osoby se zrakovým postižením	ne	Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně	Anenská 10, Brno
9.	ParaCENTRUM FENIX	osoby s tělesným postižením	ano	Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně	Netroufalky 3, Brno
10.	Proty boty Brno	osoby s tělesným postižením	ano	spolupráce s Katedrou aplikovaných pohybových aktivit	Sv. Čecha 35a, Brno
11.	SK HOBIT Brno	osoby s tělesným postižením	ano	Dotace TV a sport 2015	Bzenecká 23, Brno
12.	SK IBSENKA Brno	osoby s mentálním postižením (s tělesným postižením)	ano	webové stránky ČHSO	Ibsenova 1, Brno
13.	SK KONTAKT BRNO	Osoby s tělesným postižením (s mentálním, zrakovým i sluchovým postižením)	ano	Dotace TV a sport 2015	Srbská 53, Brno
14.	SK Orbíta Brno	osoby se zrakovým postižením	ano	webové stránky ČSZPS	Kamenomlýnská 1a, Brno
15.	SLUNEČNÍK Brno	osoby s mentálním postižením	neodpověděl	webové stránky ČHSO	nenalezeno

16.	SPMP Brno	osoby s mentálním postižením (s kombinovaným postižením)	ano	Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně	Lomená 44, Brno
17.	Sportovní klub Brněnský plavec	osoby s tělesným postižením	neodpověděl	Dotace TV a sport 2015	Oderská 5, Brno
18.	Sportovní klub Kociánka Brno	osoby s tělesným postižením (s mentálním postižením)	ano	Dotace TV a sport 2015	Kociánka 2, Brno
19.	Sportovní klub Moravia Brno	osoby s tělesným postižením	ano	Dotace TV a sport 2015	Mikulovská 9, Brno
20.	Sportovní klub neslyšících Brno	osoby se sluchovým postižením	ne	Dotace TV a sport 2015	Vodova 35, Brno
21.	Svaz tělesně postižených v České republice	osoby s tělesným postižením	ano	Dotace TV a sport 2015	Mečová 5, Brno
22.	SVČ Lužánky		ne pro cílové skupiny	vyhledávání v Googlu	Lidická 50, Brno
23.	SVČ Salesko		ne pro cílové skupiny	vyhledávání v Googlu	Kotlanova 13, Brno
24.	Tandem Brno	osoby se zrakovým postižením	ano	Dotace TV a sport 2015	Chaloupkova 7, Brno
25.	TJ Sokol Brno IV ZP	osoby se zrakovým postižením	ano	Webové stránky ČSZPS	Štolcova 8-12, Brno
26.	TyfloCentrum Brno	osoby se zrakovým postižením	ano	Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně	Chaloupkova 3, Brno
27.	Unie neslyšících Brno	osoby se sluchovým postižením	ne	Dotace TV a sport 2015	Palackého tř. 19, Brno
28.	Úsměvy	osoby s mentálním postižením	ne	Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně	Foltýnova 35, Brno